



SETTIMANALE  
SPEDIZ. IN A.P. - 45% - ART. 2 COMMA  
20/b LEGGE 662/96 - FILIALE DI GORIZIA  
ISSN 1124 - 6596

## RAZLOG VEČ ZA NARODNI SVET

Kar se je po Trstu samo šušljalo, je bilo naposled potrjeno. V tržaškem italijanskem dnevniku smo v nedeljo, 20. t.m., lahko brali, da sta se v znani tržaški kavarni srečali odposlanstvi Demokratične stranke levice (PDS) in Nacionalnega zavezništva (AN). V prvem sta bila predvsem strankin tržaški tajnik Spadaro in podpredsednik deželnega sveta Budin, v drugem pa poslanec Menia in strankin deželni koordinator Dressi.

"Živimo v novem ozračju", je dejal Spadaro, ko je končno priznal, da se je sestal s predstavniki tržaške skrajne desnice, in nadaljeval takole: "O zunanji politiki obstaja na vsedržavni ravni dogovor. Se na krajevni ravni še dalje ne bomo pogovarjali med seboj? Med nami ni nobenega sporazuma. O vprašanju sožitja moramo še razpravljati." Značilne in za nas pomembne pa so bile besede, ki jih je izustil poslanec Menia. "Kar zadeva manjšino, v poslanski komisiji preprečujem razpravo o Caverijevem zakonu. Raven sožitja je optimalna in ne smemo vsiljevati ničesar. Caverijev zakon pa je nesprejemljivo siljenje", je dejal Roberto Menia.

Glede na najnovejši razvoj dogodkov v Italiji, se temu tržaškemu političnemu srečanju seveda ne čudimo. Kar nas čudi in tudi nekoliko skrbi, je dejstvo, da se je Menia dejansko pobahal, kako v parlamentu preprečuje razpravo o zakonskem predlogu, ki zadeva globalno zaščito naše slovenske manjšine. Ta predlog so izoblikovali in podpisali predstavniki vseh njenih komponent, z Budinovo vred. Valdostanski poslanec Caveri je bil le tako prijazen in ustrežljiv, da je skupni zakonski predlog vložil v zbornici in s tem omogočil začetek parlamentarnega postopka. Kot vemo, je kasneje svoj zakonski predlog o istem vprašanju vložil poslanec Di Bisceglie, ki politično pripada Budinovi stranki.

Povsem naravno je, da politične stranke, prisotne v parlamentu, med seboj komunicirajo, si torej izmenjavajo misli in informacije. Res pa je tudi, da si je bilo še do pred kratkim v Italiji težko predstavljati kakršnokoli komuniciranje med novofašisti in KPI. Očitno pa se je s padcem berlinskega zidu marsikaj korenito spremenilo tudi na italijanskem polotoku.

A vrnimo se k srečanju v znani tržaški kavarni. Iz skopega časnikarskega članka je jasno razvidno, da je sogovornike, zbrane ob skodelici kave, razdvajalo predvsem vprašanje sožitja, to je vprašanje odnosov med italijansko večino in našo manjšino. To ni nič čudnega, saj dobro vemo, kako Nacionalno zavezništvo oziroma novofašisti sodijo o naših manjšinskih problemih. V tem pogledu se naši kraji sploh ne morejo primerjati z ostalimi območji v državi. / STRAN 3

DRAGO LEGIŠA

### 02 Janez Povše PROBLEMI SLOVENIJE IN MANJŠINA

**//** KDOR JE OHRANIL NEKAJ DOSTOJANSTVA IN ZAVEST LASTNE IDENTITETE, NE BO NIKDAR KLONIL IN BO NADALJEVAL BOJ ZA PRAVICE SLOVENSKE SKUPNOSTI V BENEČIJI.  
(Marino Qualizza, *Gli anni bui della Slavia - Mračna leta v Benečiji*)

## POGLED V ŠPANSKI MOZAIK

PO ZADNJIH NASILNIH DEJANJIH BASKOVSKO SKUPINE ETA

ANDREJ BRATUŽ

**V**ečkrat imamo namreč tu protestne akcije z atentati, ki jih vodi skrajna baskovska skupina ETA. Nedavno je bil posebno odmeven umor mlajšega občinskega upravitelja. V Madridu, Barceloni in drugih večjih mestih so množice ostro demonstrirale (na sliki) proti temu zadnjemu krvavemu dejanju, ki so ga povzročili baskovski skrajneži. Tako kralj Juan Carlos I. kot ministrski predsednik Aznar sta odločno obsodila to dejanje, prestolonaslednik Felipe pa se je udeležil pogrebnih svečanosti žrtve.

Do tu potek zadnjih dogodkov (naj še omenimo, da je ETA zagrozila z novimi akcijami, na piko je vzela posebej samega predsednika vlade). Kako se je začelo s temi dejanji baskovskih teroristov? Zakaj pravzaprav v državi sploh prihaja do podobnih protestov? Na to bomo skušali odgovoriti v naslednjih vrsticah.

Zgodovinski razvoj Španije je sicer podoben onemu, ki so ga doživele druge evropske nacionalne monarhije (Anglija, Francija itd.), vendar pa ima razumljivo tudi svoje posebnosti. In to kaže tudi današnja stvarnost. V narodno-jezikovnem oziru namreč Španija že zdavnaj ne predstavlja enovitega naroda, ampak jo predstavljajo različne skupnosti. To so predvsem kastiljska (španski jezik je pravzaprav ta), katalonska (z Barcelono), baskovska (mesto Bilbao in druga na severu), Galičani (Gallegos) na portugalski meji. Politično je danes tudi Andaluzija (na jugu) dežela z močnimi avtonomističnimi težnjami. To je danes bežna slika španskega mozaika, ki je nato v teku zlasti moderne in sodobne zgodovine doživel določen razvoj.

STRAN 2

Dogodki v Španiji se večkrat navezujejo na pisano in kompleksno problematiko, ki označuje današnjo špansko državo.



SLOVENIJA MED KANDIDATKAMI ZA POLNOPRAVNO ČLANSTVO V EZ

## ODLOČITEV ZGODOVINSKEGA POMENA, SPREJETA TUDI Z GRENKIMI OBCUTKI

MARJAN DROBEŽ

V javnem mnenju sta nastali evforija, ki je delno tudi posledica sklepa organov EZ, da s Slovenijo začnejo pogajanja o njenem polnopravnem članstvu, pa tudi črnogledost posameznih slojev oz. delov družbe, ki se boje, da bo EZ lahko oslabilo narodno istovetnost in okrnila suverenost in neodvisnost Slovenije.

Duhovi se v Sloveniji ne bodo zlepa pomirili, saj je razprava o vključevanju v EZ ves čas podrejena obračunavanju med političnimi strankami. V parlamentu se je vnela živahna debata o tem problemu. Kritike so bile najbolj uperjene proti predsedniku vlade Drnovšku in zunanjemu ministru Thalerju. Poslanci opozicijskih strank so ju obtoževali, da sta prikrivala t.i. španski sporazum, ki je Slovenijo prisilil k popuščanju pred izsilje-

**Z odločitvijo Državnega zbora o spremembi tistega dela oz. člena ustave, ki je doslej prepovedoval, a bo v prihodnje tudi tujcem omogočal nakup zemljišč in drugih nepremičnin ter z ratifikacijo pridružitvenega sporazuma z Evropsko zvezo, se je v Sloveniji pričelo povsem novo obdobje, polno negotovosti in neznanj.**

vanjem in sprejemu neenakopravnih pogojev pri pogajanjih v EZ. Nemara bi Državni zbor lahko že zdavnaj razpravljal in sklepal o razmerjih med Slovenijo in Evropo. Ostre kritike poslancev je povzročilo dejstvo, da je Slovenija morala sprejeti španski kompromis,

ki določa, da bodo tujci, ki so v preteklosti vsaj tri leta prebivali na območju sedanje države, imeli pravico do nakupa nepremičnin, še preden bo Slovenija postala polnopravna članica EZ. Sprejem tega določila je bil namreč pogoj za italijansko podporo slovenskemu pristopu. Slovenske parlamentarne stranke (razen Slovenske nacionalne stranke) so po ostrih razpravah in polemikah sicer dosegle sporazum o tem, da bodo v parlamentu omogočile spremembo ustave in ratifikacijo sporazuma.

V Sloveniji zdaj nekateri politiki zatrjujejo, da sta bila odločitev Državnega zbora o vključevanju v EZ in sklep o vključitvi Slovenije v EZ v prvem krogu dejanji zgodovinskega, skoraj epohalnega pomena.

STRAN 2

### 03 Marko Tavčar / intervju MILAN PREGELJ

### 04 SPOMINSKA POBOŽNOST PRI KODRETIH

### 05 Ivanka Uršič OB 10. OBLETNICI SMRTI DEKANA KOSA

### 06 Marjana Remiaš POLETNI KOLEDAR KULTURE

### 07 Klara Krapež PLEČNIKOVA ARHITEKTURA

### 09 Ivan Žerjal / intervju TONE BEDENČIČ O MARIJANIŠČU

### 10 DD / intervju DVE NAŠI ODLIČNIAKINJI

### 13 Marjan Drobež FILIPIČEVA KNJIGA O OTALEŽU

### 14 Damjan Hlede NADZOR NAD KRAJEVNIMI UPRAVAMI

### 15 Erik Dolhar / intervju BRANKO LAKOVIČ

VSEBINA



## SVET OKROG NAS

S 1. STRANI

## POGLED V ŠPANSKI MOZAIK

Medtem ko so nekatere etnične skupine latinskega izvora (kastiljska, katalonska), pa so druge keltskega (kot Baski). Ti živijo v glavnem v Španiji, so pa delno prisotni tudi v južni Franciji, čeprav politično tu ne predstavljajo posebnega problema. Nacionalno vprašanje je v tem stoletju dobilo še najbolj značilno podobo oz. težo v dobi Francove diktature, ki je kot ostali evropski fašizmi poudarjala močno centralistično ureditev države in zatirala narodne manjšine. In prav v dobi Francovega režima so baskovski skrajneži izvedli več velikih atentatov. Posebno spektakularen je bil v zadnjih letih diktature umor vladnega predsednika admirala Carrera Blanca, ko so razstrelili njegov avtomobil, ki je dobesedno odskočil kako desetino metrov nad cesto in so seveda umrli vsi v njem. Tajna organizacija ETA (*Euskadi Ta Akatasuna* - Baski in svoboda) se je v javnosti prvič pojavila leta 1959 s tem imenom in nato vsa desetletja še Francovega režima vodila odločno borbo proti nasilju - seveda z nasiljem.

Kako lahko danes gledamo na baskovski terorizem? Gotovo je, da imajo državljani pravico do svobode, enakosti in demokracije, katerih pa v Francovi Španiji ni bilo, kot tudi ne v ostalih fašističnih državah tistega časa.

Euskada - Baska v narodni noši

Naravni zakon sam dopušča upor oblasti, ki preganja posameznika ali skupnost in jemlje državljansko svobodo. To je že zdavnaj podčrtala tudi velika krščanska filozofija od sv. Tomaža v srednjem veku do Maritaina v našem času. Slednji tako piše (ko omenja tragična obdobja od koncentracijskih taborišč do odporiškega gibanja): "Mnogo stvari, ki so po svoji moralni naravi v civilni družbi same po sebi prevara ali uboj..., sedaj prenehajo imeti to oznako in postanejo po svoji moralni naravi stvari, ki so lahko dovoljene in so v sebi etične."

Tu bi lahko našli kako primerjavo tudi s slovenskim antifašizmom in akcijami organizacije TIGR. Danes pa je Španija demokratična in moderno urejena država. Priznava široko avtonomijo, posebno Kataloncem, pa tudi Baskom. Če so bile nasilne akcije v času diktature razumljive in v nekem smislu opravičljive, danes pa ne morejo več biti. In prav zato jih demokratični svet, posebej svobodoljubna Evropa, odločno

Gudari - vojaki avtonomne baskovske vlade



obsoja in zavrača. Manjšine imajo na razpolago demokratična sredstva za doseg svojih pravic.

Evropska manjšinska zveza ALE ima v svoji sredi tudi baskovske stranke; poleg katalonskih, andaluzijskih, galicijanskih, pa naše slovenske - da omenimo le nekatere. Baskovska politična stranka Herri Batasuna, ki jo mnogi imajo za politično krilo organizacije ETA, ni obsodila zadnjega umora. Zato so jo ostale politične sile v Španiji izolirale in pretrgale vsako sodelovanje z njo. Baskov (Euska) je približno okoli dva in pol milijona.

Nemiri in nasilni protesti pa niso le stvar Baskov. Tudi drugod po Evropi in po svetu imamo žal še zakoreninjene teroristične akcije. Najbolj odmevna je Irska. O tem pa bomo še pisali.

S 1. STRANI

## RAZLOG VEČ ZA NARODNI SVET

Kar zadeva predlog zaščitnega zakona, o čemer je bil govor na srečanju, ponavljamo, da ga je podpisala tudi Budinova komponenta, tako da ne bi smel biti predmet kakršnegakoli spreminjanja brez vednosti ali celo proti volji ostalih sopolisnikov. Tudi na tem primeru

torej vidimo, kako je, oziroma bi bil koristen in celoten skupen manjšinski organ ali gremij. Ta bi po eni strani zares omogočal sodelovanje vseh komponent pri obravnavanju in urejanju problemov, ki so skupni vsej manjšini, po drugi pa nadzoroval spoštovanje in izvajanje soglasno sprejetih sklepov.

Drugače se utegne ponoviti stara, znana igra, za katero je bila nekoč DC pravi mojster. Zahvaljujoč se tej igri nismo prišli z našo zaščito nikamor. Zdaj te

stranke ni več, njeno vlogo pa utegne prevzeti kaka sedanja "napredna" vladna stranka. Toda igra bi bila v novih okoliščinah nevarnejša. Medtem ko so bili v stari DC le redki slovenski zasebniki, je v italijanskih vsedravnih "naprednih" strankah angažiran precejšen del manjšine. Igra zna zato biti celo smrtonosna. To pa je še razlog več, da končno priključimo k življenju skupen gremij, pa naj se imenuje Narodni svet ali kakorkoli že.

PO IZJAVAH SLOVENSkih POLITIKOV

## SLOVENCi BOMO SPET ZDRUŽENI V EVROPSKI ZVEZI

V Sloveniji so predstavniki raznih strank in drugi politiki v zadnjih dneh dali več izjav, ki zadevajo vključevanje slovenske države v Evropsko zvezo. Izrečenih je bilo tudi veliko fraz in že velikokrat ponovljenih razmišljanj oz. trditev, ki jih javnost zvečine sprejema brez zanimanja in seveda brez navdušenja.

Med tehtna razmišljanja pa spadajo, sodimo, misli Marjana Schifferja, poslanca Slovenskih krščanskih demokratov in predsednika parlamentarne komisije za stike s Slovinci v zamejstvu in po svetu. Izjavil je naslednje: "Spremembe ustave in potr-

ditev evropskega pridružitvenega sporazuma je edinstven trenutek, ki se nam nudi v zadnjih desetletjih, mogoče celo v enem stoletju. Slovinci bomo spet združeni v istih mejah. Če se spomnimo, imamo Beneške Slovence, ki so že več kot sto let zunaj naših meja. Ko govorimo o enotnem slovenskem kulturnem prostoru, je to zgolj prazna fraza, če ne bo matična država v istem političnem telesu. Tako se bomo v EZ bolj spoznali med seboj, kajti desetletja ločitve so med nami ustvarila brezna, ki jih človek težko razume."

M.

## POVEJMO NAGLAS

JANEZ POVŠE

## BODO GLOBLJI PROBLEMI ZNOTRAJ SLOVENIJE ŠE BOLJ ZAUSTAVILI MANJŠINO?

Pismo dolgega števila ugledeh slovenskih predstavnikov predvsem kulturnega in znanstvenega sveta z naslovom "Ura evropske resnice za Slovenijo" je poimenovalo tisto, kar je marsikdo lahko čutil že kar nekaj časa: da je namreč v Sloveniji v zadnjem času prišlo do temeljitega zastoja na področju demokratičnega življenja, da se bistvene politične odločitve sprejemajo v vse ožjem krogu ljudi, da je parlament v številnih primerih brez večjega lastnega odpora postavljen pred izvršeno dejstvo, da še ni prišlo do razčistitve s preteklostjo in vsaj moralne poprave krivic, da vse preveč prevladujejo predstavniki povojnega režima, predvsem pa tedanja miselnost, da ni učinkovitega hkratnega delovanja večine in opozicije, da je kulturna inteligenca vse bolj potisnjena v kot itd. Na vsak način je navedeno pismo vredno širše obravnave, saj med drugim izraža zaskrbljenost za slovensko pot v Evropo, kot posledico vseh družbenih zaostojev pa navaja vse večje razočaranje in nezaupanje ljudi.

Pred časom smo na tem mestu brez večjih težav ugotovili, kako se tudi med našo manjšino širi nezaupanje in kako v primeri v evropskimi in svetovnimi dogodki vse bolj zaostajamo in vzdržujemo preživelo povojno organiziranost. Dejstvo, da je vpliven del razmišljujočih ljudi v Sloveniji uspel jasno poimenoovati nespodbudno duhovno stanje v matični domovini, pa odpira dodatno, povsem naše vprašanje. Vprašanje je namreč v tem, če je matična domovina,

ki v trenutku ustavlja dinamično demokratičnega razvoja, kar je razlog vse manjše družbene prodornosti, kaj učinkovitejša v odnosu do svojih manjšin. Kot je znano, je pred časom ta odnos Republika Slovenija opredelila s posebno resolucijo, ob čemer so bili nekateri kar preveč naivno prepričani, da je s tem utrdila pot za celovito organiziranje manjšine. V resnici je šlo za prešibko in premalo odločno stališče, kar so potrdili vsi kasnejši dogodki, ko sta manjšini v Italiji in na Koroškem le nadaljevali pot potrjevanja notranje razcepljenosti, da bi npr. vsedravnno organizirani rojaki na Koroškem nedavno označili prizadevanje narodnostno organiziranega dela manjšine za "narodno sektaštvo."

Slovenija s svojimi nerazčiščenimi zadevami v tem trenutku verjetno svojim manjšinam ne more bistveno pomagati, čeprav slednje s svojo notranjo razdeljenostjo najbrž že spodbikajo obrobje slovenskega narodnega prostora. Še več, hote ali nehote situacija v Sloveniji presenetljivo podpira vse tiste manjšinske sile, ki vzdržujejo povojno stanje. V tem smislu sta torej situaciji v matični domovini in v manjšini na moč podobni oz. smer v obeh primerih takšna, da bi jo bilo nujno korenito spremeniti. Prvi pričetek je osvetlitev resnice, kar je v Sloveniji storilo pismo "Ura evropske resnice za Slovenijo". Težko je verjeti, da ne bi bili česa podobnega sposobni tudi v manjšini.

## KRATKE

**VOJNI ZLOČINI NE ZASTARAJO.** Pred vojaškim sodiščem v Rimu se je končala kazenska obravnava proti dvema nacističnima častnikoma, ki sta leta 1944 sodelovala pri pokolu v Ardeatinskih jamah v italijanski prestolnici. Zaradi atentata, ki ga je partizanska diverzantska enota izvedla na nemško četo, ko je ta korakala po eni rimskih ulic, so nacistične oblasti dale pobiti 335 civilistov. Šlo je po večini za rimske Jude.

Vojaško sodišče je predvsem potrdilo načelo, po katerem vojni zločini ne zastarajo. Erich Priebke je bil obsojen na 15 let ječe, Karl Has pa na 10. Če upoštevamo, da je bil obe ma priznan odpust kazni 10 let, bo Priebke dejansko ostal v zaporu (oz. v hišnem priporu, ker je star nad 80 let) le nekaj mesecev, Has pa je dejansko že na svobodi.

Če nam je dovoljena kratka pripomba: kdaj bo pristojna italijanska oblast potrdila načelo o nezastaranju vojnih hudodelstev za svoje visoke častnike in visoke režimske funkcionarje, ki so v t.i. "jubljanski pokrajini" odredili množično streljanje talcev in pobijanje slovenskih patriotov?



**BIVŠI JAVNI TOŽILEC Di Pietro** se je odločil za aktivno politiko. Kandidiral bo v nekem senatnem volilnem okrožju v Toskani, kjer je dosedanji senator odstopil. Di Pietro bo kandidat "oljke". Za njegov vstop v politiko je bil odločen pogovor s tajnikom DSL D'Alema. Zaradi takšne njegove odločitve je voditelj "pola svoboščin" skoraj izgubil živce.

**KLJUB PRISOTNOSTI** vojske se v Neaplju in deželi nadaljuje krvavo obračunavanje med zločinskimi tolpmami. Vsak dan umreta nasilne smrti po dva človeka. Vojaki strazijske pomembnejša poslopja v mestu in drugod po deželi, tako da se policija in orožniki lahko posvečajo le boju zoper organizirani kriminal. Na Siciliji je bil takšen poseg vojske uspešen, v Neaplju in okolici pa manj.

**PRESEDNICA SRBSKE** republike Bosne Biljana Plavšić je bila izključena iz Srbske demokratične stranke, ki zahteva, naj nemudoma odstopi. Stranka je pod vplivom bivšega predsednika Karadžića, ki bi ga mednarodne mirovne sile rade ujele in ga predale sodišču v Haagu. Obtožen je namreč vojnih zločinov. Lov na domnevne ali resnične vojne zločince ima za posledico hudo trenje med silami Atlantske zveze in delom srbskega prebivalstva, ki očitno "varuje" Karadžića in njegove sodelavce. Oči marsikaterega opazovalca so uperjene v Beograd, kjer je med drugim Slobodan Milošević, sopolisnik sporazuma v Daytonu. Ta dogovor pa obvezuje vse podpisnike, da izročijo haškemu sodišču vse osebe, ki so obtožene vojnih hudodelstev.



## NOVI GLAS

GLAVNI UREDNIK: ANDREI BRATUŽ  
ODGOVORNI UREDNIK: DRAGO LEGIŠA  
IZDAJATEL: ZADRUGA GORIŠKA MOHORIEVA, PREDSEDNIK DR. DAMJAN PAULIN  
REGISTRIRAN NA SODIŠČU V GORICI 28.1.1949 POD ZAPOREDNO ŠTEVILKO 5  
LOGOTIP, KONCEPT: KREA DESIGN AGENCY S.R.L. / GORICA  
TISK: TISKARNA BUDIN / GORICA  
NOVI GLAS JE ČLAN ZDRUŽENJA PERIODIČNEGA TISKA V ITALIJI - USPI  
IN ZVEZE KATOLIŠKIH TEDNIKOV V ITALIJI - FISC  
LETNA NAROČNINA: ITALIJA in SLOVENIJA 65.000,  
INOZEMSTVO 90.000 LIR, ZRAČNA POŠTA 120.000 LIR  
POŠTNI TEKOČI RAČUN: 10647493  
CENA OGLASOV: PO DOGOVORU

UREDNIŠTVO IN UPRAVA:

34170 GORICA, RIVA PIAZZUTTA 18

TEL 0481 / 533177

FAX 0481 / 536978

34133 TRST, ULICA DONIZETTI 3

TEL 040 / 365473

FAX 040 / 775419



INTERVJU / MILAN PREGELJ

# POTREBNA JE PREDVSEM DUHOVNA PRERODITEV

MARKO TAVČAR

*Gospod Milan Pregelj, Klanec je fara, ki nima svojega duhovnika, saj jo oskrbuje Vi iz Rodika; in vendar smemo trditi, da je to kraj, kjer izvira studenec duhovne prenove za mnoge Primorce, še zlasti mlade s Krasa in iz Slovenske Istre. Kdaj in kako je zažuborel ta "studenec", ki prinaša sveže moči tudi v javno življenje, in katero področje krije?*

Morda za začetek dve besedi o preteklosti te župnije. Le-ta je pravzaprav mlada, saj je bila ustanovljena l. 1904. Prej je bil tukaj kaplan, in sicer dolinski, ki je tudi pomagal tukajšnjemu prebivalstvu razvijati slovenstvo in kulturo, tako da to, kar se danes dogaja v Klanecu, ni nekaj zelo novega, ampak na neki način nadaljevanje tistega, kar se je v preteklosti že dogajalo. Mnogi duhovniki, ki so tu delovali, so bili namreč tudi kulturni delavci, pesniki, zgodovinarji, zbiralci starin. Res pa je, da se danes v Klanecu resnično dogaja nekaj posebnega, ker gre skozi to staro župnišče letno okrog 1500-2000 mladih ljudi.

Upam, da bo ta "potok, ki žubori", pomagal komu vzkliti v svoji duhovni rasti. Delo v Klanecu se je začelo l. 1992, in sicer po smrti duhovnika in pesnika Lojzeta Kocjančiča, ki je kot upokojen duhovnik bival v tem župnišču. Župnik v Rodiku pa je bil tedaj Lojze Kržišnik in je, tako kot jaz danes, prihajal tudi v Klanec. Prej so bile podobne pobude, podobni dnevi zbranosti, podobne duhovne vaje v Vremah; ko pa je tukajšnji upokojeni župnik Lojze Kocjančič umrl, se je rodiški župnik Kržišnik odločil, da dejavnosti iz Vrem prenese v Klanec. Kras gotovo potrebuje neko preroditev in, kot se je včasih dogajalo, da jo je doživljal s sajenjem dreves, bo morda danes s "sajenjem" novih ljudi.

*Katero področje torej pokrivata in ali je to delovanje v Domu duhovnosti načrtovano na dekanijski ali škofijski ravni?*

Udeleženci takih ali drugačnih dnevo so od vsepovsod, saj prihajajo skupine različnih starosti in stanov iz vse Slovenije, tudi iz zamejstva, tako s Tržaškega kot Goriškega. V hiši so gostovali že najmanjši strežniki in otroški pevski zbori pa druge skupine starejše mladine, vse tja do naših požrtvovalnih starejših gospe, ki se ukvarjajo s karitativnim delom, tako da starostnih mej dejansko v hiši ni. Drugače pa je tudi dejavnost razpotegnjena temu primerno, od bolj igrive do bolj resne, od bolj družabne do bolj meditativne.

Ta hiša v Klanecu je ob Stržišču ena od dveh v koprski škofiji, ki naj bi pokrivali celoten teritorij naše škofije. Seveda ima naša dekanijska neke prednosti zaradi bližine in domačnosti, drugače pa je ta hiša odprta komurkoli, ki skuša živeti oz. ki se trudi uresničevati tiste cilje, ki jih kristjan zasleduje in ki kristjanom nekaj pomenijo. Hočem reči, da kakšnih sekt ne bi sprejemali; drugače pa pri prijavi ni pomembno, od kod je kdo, ampak to, s kakšnim namenom prihaja.

*Imata ti dve biši torej enak status in tudi podobno obliko delovanja?*

Tako je. Tudi sama vsebina je med Stržiščem in Klancem kar usklajena, ker v glavnem te poletne tedne, ki so bolj množični, bolj obiskani, pripravljamo skupaj oz., bolj rečeno, pripravljajo jih g. Vinko Kobal, ki zbere in napiše gradivo, potem pa mi, mlajši duhovniki, to gradivo hvaležno pograbimo in uporabljamo tudi drugod. Hiši sta povezani med seboj tudi s tem, da imata vsaka svoje društvo, včasih

pripravita skupaj tudi kakšno akcijo.

Kar se samega načina dela tiče, smo se primorski duhovniki odločili za nekaj svojevrstnega v Sloveniji. Skušamo se namreč približati tistim, ki prihajajo na duhovne vaje oz. dneve zbranosti, in odgovarjati na njihove potrebe ter vprašanja. Prav iz tega izhaja tudi to, da hiša ni več samo škofijska (tudi za Stržišče velja isto), ampak je v bistvu vseslovenska. Tako je npr. v tem tednu za mlade, ki so končali 7. in 8. razred, veliko udeležencev iz ljubljanske škofije in se tukaj počutijo kot doma. Mnogi se več let zaporedoma vračajo. Tako imamo tudi nekaj animatorjev, ki prihajajo iz ljubljanske škofije in pomagajo pri delu.

*Zdi se mi zanimivo in za primorske razmere je zelo dragoceno, da ste zasnovali delo, ki želi oblikovati mlade vseb stanov in jih pripraviti na javno delovanje ne le v Cerkvah, ampak tudi v življenju na področju kulturnega, socialnega in mogoče tudi družbeno-politično angažiranega življenja. Že nekaj let delujete in zaznati je določene premike. Ali ni tako?*

Strinjam se. Kot rečeno, je s tem delom začel Lojze Kržišnik in to delo nadaljujem, čeprav ne v enaki obliki in meri. Gotovo pa to delo prinaša nekatere spremembe. Upam pa si trditi, da ni to le zaslug duhovnikov, ampak tudi osebnih spoznanj mladih, ki so začutili potrebo, da poglobijo določene izkušnje.



Že prej sem omenil društvo *Mavrični most mladih*, ki deluje tu v Klanecu in je nastalo na željo mladih. Začutili so, da ni dovolj samo prijateljsko srečevanje, ampak da je pomembno tudi ustanoviti društvo, s katerim lahko nastopaš pred javnostjo, s katerim se lahko pojavljaš kot pravna oseba in najdeš drugačen stik, drugačen način komunikacije z oblastjo, v katerem deluješ in kjer gostuješ; društvo ima tudi svoje glasilo. Mislim, da prav ti mladi (društvo šteje danes že kakih 130 članov) dajejo tem krajem neko novo svežino in tudi nov način razmišljanja, ki sta društvo tudi priklicala k življenju. Nekatere stvari, npr. mesečno mladinsko mašo, so mladi že prej organizirali v eni izmed kraških ali pa tudi pivških in bistriških župnij; to društvo je prevzelo tudi to dejavnost in jo vodi naprej. Ta srečanja so se sicer začela z mašo in nato nadaljevala z družabnostjo in petjem, a v organizirani, zanimivi in pozitivni obliki. To je mladim vsaj tu na Krasu veliko pomenilo. Druga dejavnost pa se je pojavila lani. Odločili smo se za ljubiteljsko gledališče. Kot prvo stvar smo postavili na oder *Mallega princa* in smo imeli doslej že osem ponovitev. Povsod, kjer smo nastopili, je igra naletela na zelo lepe in spodbudne ocene, češ da je vsebina taka, da vabi gledalce k razmišljanju in poglobljanju ter

iskanju rešitev iz lastnih ali občin težav. Zaradi takih ocen smemo in moramo tako delovanje imeti za pozitivno.

*Kakšni so stiki z zamejstvom, z našimi mladinskimi organizacijami, in kaj bi svetovali, da bi prekvasil tudi našo zamejsko stvarnost, ki je že preveč malodušna?*

Z zamejstvom imamo nekaj stikov. Nekatere skavtske skupine so tudi pri nas gostovale po nekaj dni. Več stikov imajo sami mladi med seboj še zlasti od lani, ker so sodelovali pri pripravi papeževga obiska v Sloveniji, gotovo pa ima neko težo tudi lansko sodelovanje oz. organizacija *Drage mladih* na Opčinah.

Zamejci ste enako povabljeni in enako dobrodošli v-tej hiši kot vsi drugi iz Slovenije. Nobene razlike ne bomo delali, saj nas je Slovencev malo in moramo sodelovati. Poživitve pa vidimo tudi v tem, da lahko kdaj pa kdaj tudi nekdanji komunistični Vzhod ponudi neko bogastvo, tokrat duhovno, na tem področju močno osiromašenega in kapitalistično usmerjenega Zahoda.

*Kateri so kratkoročni in kateri dolgoročni načrti, ki si jih zastavljate?*

Težko je govoriti o duhovnih načrtih. Lažje kaj povem o tem, kako je z obnavljanjem Doma duhovnosti ali kako je na področju organiziranja določenih stvari. V vsakem primeru nameravamo končati, kar pri gradnji še ni končano. Urediti moramo predvsem podstrešje, obnoviti streho in nato še pročelje, potem pa tudi urediti okolico, da bo primerna tudi za velike skupine ali več majhnih skupin, bodisi za igranje bodisi za delo. Drugače pa mislim, da bi lahko v tej hiši ob že obstoječih organiziranih prisotnostih strežnikov, birmancev, malih pevcev itd. gostili tudi kako skupino, ki bi bila bolj delovno usmerjena, tako da bi priredili likovno ali glasbeno delavnico, da bi tudi tako obogatili udeležence z dragoceni izkušnjami, ki bi jih lahko koristno uporabili v domačem kraju.

S 1. STRANI

## ODLOČITEV ZGODOVINSKEGA POMENA, SPREJETA Z GRENKIMI OBČUTKI

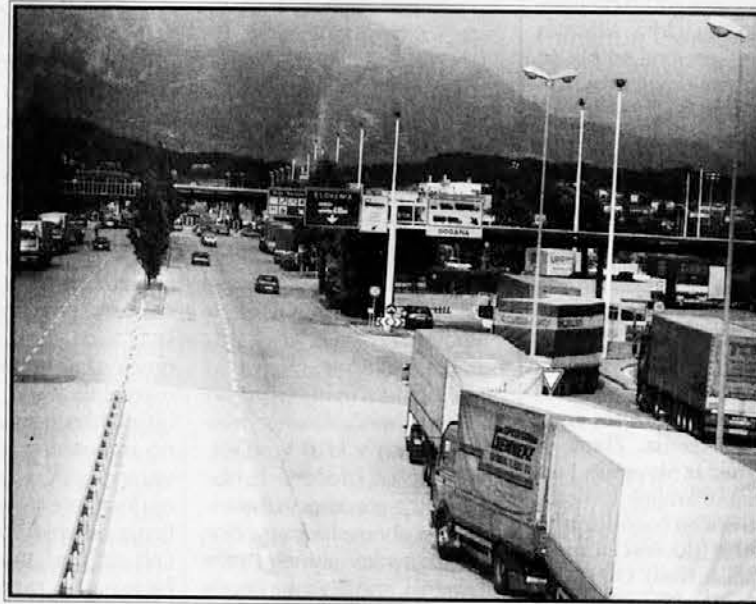
Razni presežniki imajo v tem trenutku predvsem politični pomen. Najbolj pomembno je dejstvo, da je vključevanje Slovenije v evropske združevalne procese edina možnost za obstanek naše države v prihodnosti. Za tako možnost in vizijo pa je bilo vselej treba tudi kaj žrtvovati.

Pri tem pa moramo opozoriti, da bi morali zagotoviti izvedbo referendumu o tem, kaj Slovenci menijo o vključevanju v EZ.

**NAJVAŽNEJŠE JE POGLABLJANJE DEMOKRACIJE**

Pridružitveni sporazum Sloveniji nalaga veliko obveznosti, njihovo uresničevanje pa bo Evropska komisija (to je eden od najvažnejših organov EZ) sproti in natančno pre-

verjala. Sedaj mora vlada na podlagi sklepa parlamenta in sporazuma političnih strank do konca septembra pripraviti celotno strategijo za vstopanje naše države v Evropsko zvezo. Merila, ki jih bodo uporabljali pri izbiranju prihodnjih članic, so sprejeli že leta 1993 na vrhunskem sestanku EZ v Københavnu. Med njimi je na prvem mestu odnos države do demokratičnih pravil, pa tudi zahteva, da zainteresirane države pokrijejo obveznosti, ki jih prinaša članstvo v EZ. O tem je na novinarski konferenci in poslancem Evropskega parlamenta govoril evropski komisar Van den Broek. Poudaril je, "da Evropska zveza ne more podpreti držav, ki ne bi bile dovolj demokratično naravnane".



Potrebna bo preosnova tovarnega postajališča na mejnem prehodu Vrtojba pri Gorici; mnogim grozi brezposelnost

Slovenija bo le z največjo voljo in naporu izpolnila zahteve in pričakovanja EZ glede nadaljnega razvoja in poglobljanja demokracije. Marsikatero izhodišče in spodbudo za tak proces vsebuje dokument,

ki ga je nedavno sprejela skupina slovenskih intelektualcev, umetnikov in znanstvenikov; ta ima naslov *Ura evropske resnice za Slovenijo*.

Posebna, zelo zahtevna naloga v obdobju vključevanja v EZ, bo

združevanje težnih Slovencev, ki živijo v različnih državah. Deli našega narodnega telesa so namreč v preteklosti živeli v različnih političnih in drugih razmerah. Sedaj si bo treba prizadevati za skupnost interesov, ki bi prispevali k utrjevanju narodne istovetnosti. To velja tudi za Slovence iz matične države in slovensko narodno skupnost v Italiji. Istega dne, ko je slovenski parlament sprejel pridružitveni sporazum z EZ, sta evropske parlamentarce v Strasbourgu župana Gorice in Nove Gorice seznanila s programi za skupen gospodarski razvoj obeh obmejnih občin. O obisku v Evropskem parlamentu je na časninarski konferenci govoril župan mestne občine Nova Gorica Črtomir Špacapan. Na opozorilo, da resolucija proti zakonski zaščiti Slovencev v Italiji, ki jo je nedavno sprejel občinski svet v Gorici, lahko škoduje sodelovanju med obema Goricama, je Špacapan odgovoril, da sodelovanje res "visi na nitki". Dodal je, da bi se desničarske sile v Gorici morale tega zavedati.





## RAST V VERI

DUHOVNA PRIPRAVA  
NA JUBILEJNO LETO 2000VODIČ: EVANGELIST MARKO  
DOPISNIK: ZVONE ŠTRUBELJZ JEZUSOM NA OBALI, V ČOLNU,  
NA POTI IN V MESTU (9)PREŽIVITE PET MINUT Z BOŽJO BESEDO, PREBERITE SI  
OSMO POGAVLJE MARKOVEGA EVANGELIJA. Z NJIM  
EVANGELIST MARKO UVEDE POT Z JEZUSOM.

## Na poti (prim. Mr 8,27 do 11,1)

Pot vodi Jezusa in njegove učence od Cezareje Filipove v Galilejo; od tam v Judejo, vse do Jeruzalema. Na poti je vseskozi navzoč cilj: mesto Jeruzalem. Stavek, ki pot in končni cilj najlepše izrazi, se glasi: "Bili so na poti proti Jeruzalemu. Jezus je hodil pred njimi" (10,32). Tako kot je bil v prejšnjem delu v sredini, krmar čolna, tako hodi zdaj pogumno pred učenci. Pot namreč vodi v trpljenje in smrt. Šli bomo od dogodka do dogodka in analizirali, kako Jezus vzgaja svoje učence za verotisto vero, za katero smo rekli, da preмага celo grozljivo smrti. Stopimo zdaj z Jezusom na pot.

## Prvi test vere

Na začetku poti hoče Jezus razjasniti cilj potovanja in dokončno utemeljiti njihovo vero vanj. Ni bilo lahko. Postavi jim odločilno vprašanje: "Kaj pravite, kdo sem?" Na to vprašanje je Jezus dolgo čakal. Najprej je svoje učence poklical, nato jih je dolgo uvajal v skupno življenje. Zdaj hoče otipati temelj njihove vere. Poseže globoko v dušo svoje skupnosti. Gre za tisto osebno, notranje prepričanje, osebni odnos, ki je temelj za pot, katero začenjajo.

Vsakdo od učencev naj si odgovori: kdo je zame ta Jezus iz Nazareta? Medtem ko so v prejšnjem obdobju, v čolnu, lahko skupaj gradili temelj svoji veri in svojemu poslanstvu, gre zdaj za nekaj večjega. Vsak mora utemeljiti svojo življenjsko odločitev v sebi. Tu pride do izraza simbol poti. Medtem ko v čolnu ni potrebno vsakemu veslati, dovolj je, da to počneta eden ali dva, mora zdaj vsakdo hoditi sam. Tako kot nihče ne more vdihovati zraka namesto mene, nihče ne more hoditi moje poti. Ta je lastna samo meni, tudi če jo prehodim v skupini.

Na ta prvi test vere - Marko nam ga prikaže v osmem poglavju (8,27-30) - odgovori pozitivno zlasti Peter: "Ti si Kristus" (8,29). Vem, ti si tisti, ki so ga preroki napovedovali in ga moje ljudstvo pričakuje. Vse bi bilo v redu, če bi Jezus Petra samo pohvalil in bi mirno nadaljeval pot proti Jeruzalemu. Toda na Petrovo izpoved vere Jezus naveže napoved svojega trpljenja in smrti. To pa je za učence hladen tuš, nov preizkus, drugi test vere. O tem v našem prihodnjem prispevku.

NOVA MAŠA V  
BOVŠKI ŽUPNIJI

Tudi ožje Posočje se letos veseli svojega novomašnika, ki ga je pred kratkim posvetil koprski škof Metod Pirih. V bovški župniji, iz katere izhaja novomašnik Zoran Zornik, so potekale priprave na prvo mašo v bovški farni cerkvi.

Župljani, ki so s pridnimi rokami in iznajdljivostjo pričarali nekdanje novomašno vzdušje, se ne spominjajo, da bi kdaj v zadnjih desetletjih začutili takšno medsebojno povezanost; povezanost tudi z vsemi okoliškimi vasi. Poleg krašenja znotraj cerkve, je bilo vse v cvetju tudi zunaj te velike stavbe in po tamkajšnjem stometrskem stopnišču. Na številnih mlajih so plapolali trakovi v barvah slovenske trobojnice. Te tradicije se komaj spominjajo le še najstarejši župljani. Ob novi maši je ostala tretjina vernikov zunaj cerkve, ki so obred spremljali z ekranov, nameščenih na fasadi.

Tako je bila nova maša v bovški župniji pravi ljudski praznik. To je bil tudi osrednji

dogodek občinskega praznika, ki je sedaj spet god župnijskega patrona sv. Urha. Maše in litanije ter sprejemi so bili še v Čezsoči, novomašnikovi rojstni vasi, in po vseh vaseh župnije. Sedaj pa čaka novega duhovnika najvažnejše: odgovorno sodelovanje z verniki za oblikovanje okolja ljubezni.

- MIRAN MIHELIC

SREČANJE TREH  
DEŽEL V VETRINJU

V soboto, 23. avgusta, bo v Vetrinju pri Celovcu 6. srečanje treh dežel, ki ga letos organizira krška škofija. Zbrali se bodo verniki iz Slovenije, Furlanije-Juljske krajine in Koroške. Evharistično bogoslužje bo v treh jezikih (slovenščini, nemščini in italijanščini). Ob 10. uri bo maša na velikem dvorišču nekdanjega cistercijanskega samostana. Po maši bo odmor, ob 13. uri pa srečanje s programom v znamenju Sv. pisma. Ob 14.30 bosta v samostanski cerkvi evharistična pobožnost in sklep romanja. Srečanje pripravljajo videmska, celovška in ljubljanska škofija.

SPOMINSKA POBOŽNOST  
V GOZDU PRI VASI KODRETI

Že nekaj let poteka na odprtem pri Zgornji Branici občutena pobožnost v spomin na pokojne Brecljeve. Tudi letos se je je kljub slabemu vremenu udeležila lepa množica zvestih ljudi.

Leta 1991 je bila na tem mestu prva "spominska pobožnost" z govori, petjem, premišljevanjem in srečanjem pod hrastom. Vse do letos je bila potem tam maša z govorom in petjem. Sedaj je tam velik, lesen križ z imeni: Jožef, Marica, Angela in Martin (na sliki). Pomenljiv je napis: "Jaz sem trta, vi mladike" in "Nikoli narod ne izgine, ki poln kreposti je vrline, - poln vere v sebe in v Boga!"

Zaslugo za prisrčno slavlje v spomin na res pokončne kristjane in Slovence, ki so darovali svoje življenje za večne ideale, imajo dobrohotni zbori in govorniki ter lastniki zemljišč. Letos je zaradi slabega vremena potekalo v bližnji cerkvi pri Kodretih ob somaševanju enajstih duhovnikov in z mogočnim petjem šturškega zbora. Pomenljiv govor je imel prof. Franc Kralj, ki ga zato v celoti objavljamo.

SPOŠTOVANI IN DRAGI  
BRATJE IN SESTRE!

Zbrali smo se k spominski maši za pokojne Brecljeve, ki se že nekaj let opravlja na kraju, kjer so bili nečloveško in krivično usmrčeni v bratomornem spopadu na naših tleh. Ta dogodek nas povezuje v prepričanju, da so tisti, ki so "bili po sodbi ljudi sicer mučeni, a je njih upanje polno neumrljivosti".

Množično uničevanje človeških bitij, kakršno so prinesle razne totalitarne ideologije, je nedvomno najtežji in

najbolj grob dogodek dvajsetega stoletja. Ljudstvo, iz katerega sredine so zrasli pričevalci vere in mučenci za zvestobo očetnim izročilom resnice in božje pravice, to ljudstvo bo živelo. Ljudje, ki so umirali za zvestobo svojemu verskemu prepričanju, niso bili žrtve halucinacij, ampak žlahten sad prepričanja, ki ima neizpodbitno veljavo že dvatisoč let, na katerem stoji in pade krščanstvo: to je vera, da z grobom ni vsega konec, da se z grobom največja častnejše šele začenja. Zato žrtve pobojev ne smemo gledati le z negativne strani. Za vsakega posebej je Bog sodnik in plačnik v večnosti, v primerjavi s katero je vse zemeljsko življenje le kratek dih. Za slovenski narod pa so in bodo še v prihodnosti te žrtve vir duhovnih moči. Menim, da bi storili veliko krivico življenju in pričevanju tistih, ki so umrli v zvestobi idealom krščanstva, če bi njihovo usodo imeli le za tragičen politični zločin. Njihovo življenje in smrt pričata o čistosti in moči pričevanja za Kristusa in za njegovo Cerkev med ljudstvom.

Kri mučencev ne vpije po maščevanju, je pa seme novega, prečiščenega življenja in razlog novega upanja. Ne tajim, da je v ljudeh, ki so šli skozi ogenj težkih preizkušenj, neredko orosenih s krvjo njihovih dragih, še veliko bolečine in trpljenja, vendar tudi pri takih ljudeh skorajda nikdar ni v srcu sovraštva in

maščevanja. V zadnjih letih se je veliko govorilo o narodni spravi, ki bi preseгла tragedijo medvojnih in povojnih pobojev. Toda brez resnice, ki ne prenese zanikanja pobojev in vzrokov za to tragedijo, brez pravice, ki vključuje pravico do dobrega imena v javnosti in priznanje krivde na vseh straneh, sprava ni mogoča. Pripravljenost na iskreno odpuščanje mora biti na vseh straneh. Vemo, da je resnična sprava proces in ne enkratno dejanje. Zato je treba vedno znova z veliko potrpežljivostjo opozarjati in delati za spravo. Ali je to mogoče?

Priznam, da ni lahko, kajti ta naš prostor in čas, v katerega smo postavljeni, je še vedno usodno zaznamovan s prisotnostjo zla. Indijski mislec Gandhi pomenljivo poudarja starozavezno sporočilo, da iz zla lahko izhaja dobro, toda to je odvisno od Boga, ne od človeka (1 Mojz 50,19-20). Človek mora vedeti samo to, da zlo poraja zlo, tako kakor se dobro razlaga z dobrim. Stara modrost nas uči, da je zlo vselej nasledek odsotnosti Dobrega. Bolj ko se torej oddaljimo od pravira Dobrega - Boga in Njegove luči, bolj se nas lahko pollašča zlo in tema. Še bolj žalostno pa je, če tako dogajanje načrtno in s hladno preračunljivostjo pospešujemo sami s svojimi dejanji. Ni dvoma, da kolikor nam gre le za svet, v katerem kraljujejo kultura smrti, bogoskrun-



stvo, nizka poželenja, zvižčnost uma in hudobija srca, potem smo sprejemni izpit prav gotovo dobro opravili. Vendar obstaja tudi svet, v katerem ljudje ljubijo svojega bližnjega, kjer še niso pozabili slaviti svojega Stvarnika in kjer še obstaja spomin na Sina človekovega. Tudi naš Odrešenik Jezus Kristus je bil nedolžna žrtve političnih spletk judovskih veljakov in prav z žrtvijo življenja, ki jo je sprejel iz ljubezni do Očeta in do nas, nas je odrešil in odprl pot v večno kraljestvo resnice, svobode in ljubezni.

Vemo, da zgodovino vodi Bog, zato so nedolžne žrtve tudi sedaj temelj duhovne moči Cerkve na Slovenskem in vsega našega naroda. Zato kristjani nimamo razloga za malodušnost. Zmaga dobrega, zmaga odrešenja je zagotovljena s Kristusovo zmago nad smrtjo in njegovim vstajenjem. Kristjani smo povabljeni k temu, da bi bili pričevalci ljubezni in miru, ki sta božji dar za naš svet, da bi iz Cerkve napravili, kot govori ena izmed evharističnih molitev, "kraj resnice in svobode, pravičnosti in miru, da bi vsak človek v njej lahko našel razloge za upanje." Amen.

## GOVOR Z LJUBLJANSKEGA POSVETA

DEMOKRACIJA  
IN VREDNOTE (3)

ANTON STRES

RAZKOL MED  
RAZUMNIM VEDENJEM  
IN MORALNIMI  
VREDNOTAMI

Iz vseh navedenih in še drugih razlogov prihaja v novem veku do vedno globljega razkoraka med zakoni, ki jih v naravi in družbi odkriva empirično-analitična znanost, in etičnimi ukazi in normami, ki jih nalaga moralni imperativ. Tako živimo v krizi vrednot, kajti le-te so izločene iz območja, ki je predmet vsestranskega in občeveljavnega človekovega racionalnega razpravljanja, spoštovanja in priznavanja. Vse področje našega raziskovanja in našega občega priznavanja je s tem omejeno na področje naravoslovne znanosti in uspešne tehnološke manipulacije. Razsvetlenski ideal brezvrednotnega znanja pa je danes v krizi. Vedno bolj je jasno, da

pri političnem in gospodarskem odločanju ni mogoče vztrajati pri klasični empiristični delitvi na dejstva in vrednote, na ugotavljanje in ocenjevanje, pri dihotomiji gospodarskih in političnih dejstev z ene strani in etičnih norm z druge strani. "Prišli smo do spoznanja, da človeška racionalnost ne more biti omejena na tehnični in instrumentalni razum; da človeška bitja lahko stopijo v racionalno argumentacijo, kjer so vezana kritičnemu ocenjevanju kvalitete človekovega življenja, da lahko gojimo teoretično razpravljanje, v katerem racionalno razpravljamo o konfliktu kritičnih interpretacij, in praktično razpravljanje, v katerem človeška bitja ne skušajo samo manipulirati drugo z drugim in se medsebojno nadzorovati, temveč drugo drugega pristno razumeti in delovati skupaj za praktične - ne tehnične - cilje"

(R.J. Bernstein, *The Restructuring of Social and Political Theory*, University of Pennsylvania Press, Philadelphia 1990, 233).

Toda empiristično razlikovanje med dejstvi in vrednotami ter med teoretičnim in praktičnim umom ni nič drugega kot novoveški ideološki predsodek. Kajti tudi za temi teorijami se skriva čisto določen pogled na človeka, na njegovo mesto v vesolju, v družbi in državi, se pravi določena antropologija in celo metafizika. "... ni človekove dejavnosti brez neke vrste splošnega pogleda: skepticizem, cinizem, odklanjanje abstraktnih vprašanj ali odklanjanje vrednotnih vprašanj, trdovraten oportunističen, preziranje teorije, vse oblike nihilizma so seveda sama metafizična in etična stališča, angažirane države... Ideja popolne brezvrednotne teorije ali modela človekove dejavnosti (v nasprotju, denimo, z živalskim ravnanjem) počiva na naivnem nerazumevanju tega, kar mora biti objektivnost ali nevtalnost v socialnem raziskovanju" (I. Berlin, *Philosophy, Politics and Society*, Second Series, Blackwell, Oxford 1962, 17).

Zato je delitev na vrednote in dejstva in izključevanje vrednot iz teorije o družbi ne samo zmotno, ampak je samo ideologija, ki pači in potvarja dejansko stanje stvari. Vrednote in vrednotenje so sestavni del našega delovanja, tudi družbenega. Lahko si ga tajimo, izogniti se mu ne moremo. Zato tudi ni možna nobena ustrezna teorija o družbi, ki bi povsem izključevala antropološka in etična vprašanja in ki bi se tudi izogibala vprašanju o skupnem dobrem, se pravi o občin in občeveljavnih vrednotah. Teorija, ki to poskuša, se pretvarja in kaže izkrivljeno podobo same sebe. "Kljub vsemu govorjenju o objektivnosti in vrednotni nevtalnosti sta družbenoznanstvena literatura in tako imenovana empirična teorija prepredeni z eksplicitnimi in implicitnimi vrednotnimi sodbami in spornimi normativnimi in ideološkimi zahtevami" (R.J. Bernstein, *The Restructuring of Social and Political Theory*, University of Pennsylvania Press, Philadelphia 1990, 53).

DALJE









KNJIŽNA POBUDA MLADINSKE KNJIGE

## UMETNOSTNE MONOGRAFIJE

JURIJ PALJK

Založba Mladinska knjiga je ena največjih slovenskih knjižnih založb in med slovenskimi bralci skorajda ni človeka, ki ne bi imel doma kakšne njene knjige. Pred dnevi je Mladinska knjiga predstavila v zbirki *Umetnostne monografije* novih šest knjig, ki so odlični vodniki skozi umetnost.

O življenju in delu Ivane Kobilce zvemo več v njeni monografiji, ki jo je pripravila Breda Illich Klančnik. Kobilca velja danes za prvo akademsko izobraženo slovensko slikarko, njena dela spadajo v sam vrh slovenskega realizma, ki je utiral pot slovenskemu modernemu slikarstvu.

Monografijo o Matiji Jami, velikem slovenskem impresionistu, je napisal Mirko Juteršek, ki v kratkem zapisu označi Jamo za najvidnejšega in najbolj izrazitega slovenskega impresionista. Milček Komel pa je pripravil knjigo o slovenskem slikarju Fortunatu Bergantu, ki je živel v 18. stoletju in velja za prvega uveljavljenega slovenskega slikarja, pa čeprav je njegova slikarska govorica tudi univerzalna.

V zbirki *Umetnostne monografije* so izdali še delo, posvečeno Henriju de Toulouse-Lautrecu. Veliki pariški slikar je ovekovetil pariško nočno življenje in se prvi poklicno



Ivana Kobilca, V lopi, olje na platnu, 100x70 cm, 1891. Spodaj: Ivana Kobilca, fotografija v potnem listu

je monografijo napisal Nathaniel Harris, slovenski prevod je poskrbel Niki Neubauer.

O slovitom Edgarju Degasu, ki se je ves zapisal plesalkam in velja za enega prvih slikarjev, ki so ustvarili impresionizem, je napisal monogra-

ukvarjal s plakatom, ki ga je postavil na raven imenitnega slikanja. O Toulouse-Lautrecu

fijo Douglas Mannering. Za tekoč slovenski prevod je poskrbel Niki Neubauer.

Isti avtor in isti prevajalec sta poskrbela za monografijo velikega, samosvojega francoskega slikarja Paula Gauguina, ki je postal slaven tudi po tem, da se je odrekel naši civilizaciji in živel na južnomorskih otokih. Knjiga predstavlja 50 reprodukcij Gauguinovih najbolj slavljanih del, za katere so značilni jasni in izraziti obrisi ter močne, enovite barve.

Zbirka *Umetnostne monografije* je zelo prijetna in ponuja lepo branje za vse, saj so zapisi o posameznih umetnikih elementarni, a vendar dovolj strokovni, da bodo zadovoljili tudi zahtevnejšega bralca. Cena zbirke je dosegljiva vsakemu ljubitelju lepih umetnosti. Odlika zbirke je tudi ta, da predstavlja ob tujih slovenske slikarje, katere žal pre malo poznamo sami Slovenci, da o tujih niti ne govorimo.

Če prikažem vsako posamezno knjigo, bom povedal, da ima okrog 80 strani; najprej najdemo kratek zapis o slikarju, nato pa zelo kakovostne barvne reprodukcije najbolj poznanih in pomembnih slik, ki jih spremlja strokovni komentar.

Knjige priporočam vsem, so pa tudi prijetno branje za tiste deževne popoldneve in večere, ko nam je hrupa preveč, televizije dovolj in si raje vzamemo trenutek zase. Slikarske monografije so kot nalašč za lahkotno branje.

POLETNI KULTURNI KOLEDAR PRIREDITEV

## O KULTURNEM MRTVILU NE SMEMO GOVORITI...

MARJANA REMIAŠ

## SOLKAN

New College, šola tujih jezikov iz Nove Gorice, ki jo vodita Marja in Albert Kolenc, bo tudi v letošnjem poletju pripravila šolo tujih jezikov na morju, v katero vabi predvsem mlade. Šolarji se v poletnih jezikovnih šolah že pet let srečujejo v Izoli, kjer teden ali dva preživijo v učenju jezikov, konverzaciji s tujimi učitelji in igri. Šoli dajeta poseben čar obmorskost in odlična namestitvev v Srednji turistični šoli v Izoli, kjer so dijaki in vodstvo šole New College redni gostje. V preteklih letih je v Izoli počitnikovalo in se učilo nad dvesto učencev višjih razredov goriških in okoliških osnovnih šol, letošnja poletna šola jezikov pa bo v Izoli v mesecu avgustu.

## BANJŠICE

Turistično društvo Banjšine, Aktiv kmečkih žena in delavni domačini vabijo v nedeljo, 27. julija, na tradicionalni praznik košnje. Petnajsto prireditev zapovrstjo bodo tudi letos obogatili sprevid konj z vozovi (na katerih bodo vozili kmečke kulinarčne poslastice; med temi izstopata kisle mleko in banjški štruklji), sprevid sodobne kmetijske mehanizacije in sprevid, v katerem bodo na

ris Kopitar, glavni dobitnik na vsakoletni tomboli pa znaša 300.000 slovenskih tolarjev.

## ČEZSOČA

Preteklo soboto so se štiri ekipe iz Bovca, Kala Koritnice, Kranjske Gore in Čezsoče pomerili v kmečkih igrah, ki jih je organiziralo domače turistično društvo. Na prireditvenem prostoru, ki ga organizatorji že dvanajst let namenljajo kmečkim igram, se je tudi preteklo soboto zbralo več tisoč ljudi, ki so z aplavzi spremljali "svoje" tekmovalne ekipe. Le-te so se pomerile v obiranju jabolka, sajenju koruze in pobiranju krompirja. Na pravilen potek igre je budno pazila strokovna in ocenjevalna komisija, ki je zmago prisodila domači ekipi iz Čezsoče. Da se ne bi ekipe po številnih preizkusih in nalogah preveč utrudile, so za zabavo poskrbeli tudi obiskovalci, ki so se pomerili v žaganju drevesa in za dobro opravljeno delo dobili torto.

## ŠMARTNO (na sliki)

V Šmartnem so preteklo soboto odprli razstavo del Uršule Berlot. Razstavo, ki bo do konca avgusta na ogled v Galeriji Peršolja v Šmartnem, sta dopolnila glasbeni večer in pokušina vin Aleša Kristančiča.

OB OBISKU KULTURNEGA DRUŠTVA "SKALA" IZ GABRIJ NA SARDINIJU

## Na otoku pregnancev (5)

DORICA MAKUC

V dnevniku Franca Pavlice beremo: "15. avgusta na praznik Marijinega Vnebovzeta popoldan okrog treh je bil dan znak alarma in kmalu smo zaslišali brenčanje motorjev, ki se je bližalo od severa, in zapazili tudi veliko število letal. Protiletalsko topništvo jih je začelo srdito obstreljevati. Letala so z veliko brzino preletela čez vas Monserate in Pirri, spustila nekaj lahkih bomb, zelo nevarno orožje, nato odletela proti jugu. Priteče kmalu neki vojak v našo vojašnico in pravi, da sta dva naša vojaka na stranski cesti, ki gre v polja in vinograde iz Pirri in Monserate, močno ranjena, naj gremo hitro pogledat, ker gotovo ne bosta dolgo živela. Ko so naši pritekli gor na cesto, so res našli naša dva tovariša iz Sovodenj: Staneta Devetaka in Iva Lukmana. Stane je bil že mrtev, bil je zadet v glavo in desno ramo. Ivo je bil še živ, da je lahko govoril še z bratom, ki je bil pri naši specialni kompaniji in je tudi pritekkel pogledat. Ivo je bil težko ranjen, odtrgalo mu je desno nogo nad gležnjem in desno stran trebuha. Njegove ure so bile štete. Bratu je izročil svoje zadeve, ker je bil starejši doma, a še ne oženjen. Izročil je tudi zadnje pozdrave za očeta in mater in vse svoje domače. Po kratkem času je izdihnil svojo dušo v bratovem naročju.

Opoldan še zdrava in vesela sta si šla nabirat slamo za v slamnjač, da bi ležala bolj na mehkem. Pa jih je na poti nazaj dohitela smrt. Težko nam je bilo vsem po izgubljenih tovariših. Posebno Stanko je bil priljubljen. Bil je zelo mirnega značaja in je znal marsikaj povedati za kratek čas. Peljali so jih v kapelo na pokopališče v Pirri. Napravili so jima krsti, ju umili in položili noter. Postavili so jima tudi častno stražo. Drugi dan, 16. avgusta, smo ju pokopali. Pripravili smo jima dostojen pogreb, tudi naš poveljnik je poskrbel za častno spremstvo.

Pevci smo jima zapeli tudi naše žalostinke pred kapelo, v cerkvi in na pokopališču. Pevci smo bili zbrani iz cele Vipavske in Brd. Čeprav smo bili malo izmučeni, smo zapeli zbrano. Posebno *Nad zvezdami* se je dobro glasila. Pogrebne molitve in rekviem je opravil vojaški kurat, doma

iz Furlanije. Za zadnji pozdrav smo jima zapeli *Vigred se povrne*. Želeli smo jima, naj počivata v miru in da bi jima bila sardinska zemlja lahka, dokler ju gospod ne pokliče k novemu življenju. S težkim srcem smo odhajali s pokopališča. Vsakdo je namreč nosil v srcu težko vprašanje: bogve, kje me dohiti smrt? Ali bo kak moj prijatelj ob pogrebu, da bi mi zapel zadnji pozdrav ali želel moji duši večni mir? Tako smo pokopali prva dva naša tovariša na tujem, daleč proč od domovine in družin.

21. avgusta smo se poslovili na pokopališču od tovarišev, 22. pa od Pirri. Ko je bila ob štirih zjutraj še tema, smo pospravili naše stvari v nahrbtnike in odrinili proti Cagliariju na postajo. Zapustili smo mesto in njegovo okolico z veselim srcem, upajoč, da se nikoli več ne vrnemo. Ob 9. uri predpoldan nas je črni moro peljal v tisto smer, od koder nas je odpeljal pred štirimi meseci. Ravno tako kakor takrat, tudi danes ne vemo, kam nas črni moro pelje. Le toliko smo vedeli, da gremo v provinco Sassari."

## IZ SASSARIJA V SARDINSKI GORSKI SVET

France Pavlin in njegovi tovariši iz 27. kompanije so prišli v Sassari sredi poletja 1943 leta s "tradotto"; bilo je ponoči, v vojašnici sredi mesta ni bilo ne luči ne postelj, ničesar, tudi hrane ne. Zjutraj so se dornberški fantje korajžno podali v mesto, kupili so 2 kg. ovčjega mesa, da bi si sami pripravili kosilo, toda spet so jih gnali na železniško postajo, jih naložili na vlakec ozkotirne železnice, ki jih je po številnih vzpenjanjih in "padanjih" peljala v višave divje Gallure. Njihovo veliko upanje, da bodo morda le bliže morju - saj je bilo precej namigovanja predpostavljeno, da se peljejo v Palau -, je postalo velika utvara in od vsega hudega že dovolj izčrpanim primorskim fantom in možem je spet za dolgo ugasnilo upanje, da jih sprejme kontinent. Sestre usmiljenke iz misijonske družbe sv. Vincencija Pavelskega so nas v svoji hiši v Sassariju toplo sprejele; zasluga gre seveda slovenskemu misijonarju, mirenskemu rojaku Alojzu Grilju. Še enega slovenskega misijonarja, Slavka Uršiča, prav tako iz Mirna - tu sta bila oba rojena istega leta 1919 - premore Sardinija. Veliko večino redovniških let sta preživela na lepem, nekdanj tako siromašnem otoku, ki je v dolgih letih njunega misijonstva polagoma le spreminjal svojo ne le zunanjo, ampak tudi gospodarsko podobo. O tistih povojnih dneh, od vojne in vseh drugih nadlog prizadete Sardinije, bi lahko "padre Grillo" napisal obširno knjigo.

DALJE



Banjšicah predstavili kmečka opravila.

V poldrugem desetletju, kar na Banjški planoti pripravljajo praznik košnje, se je v vaseh marsikaj spremenilo. Vsakoletni praznik je domačinom narekoval ureditev osnovne infrastrukture - cest, telefonskih komunikacij in vodovoda -, domačini pa so v zadnjih letih postavili tudi Mužičev muzej s predmeti iz prve svetovne vojne, zgradili bife, ki na Banjšicah pomeni središče vaškega dogajanja ter športno večnamensko igrišče.

Bogato dejavnost zadnjega desetletja beleži tudi Aktiv kmečkih žena, v katerega je včlanjenih šestdeset aktivnih članic, ki se vsako leto z več kot petdesetimi vrstami peciva predstavijo na razstavi in srečolovu. Letošnji praznik košnje bo v kulturno-zabavnem sporedu povezoval Bo-

## GONJAČE

Mala briška vas, ki jo poznamo predvsem po razglednem stolpu, je od sobote bogatejša za miniaturo solkanskega mosta. Avtor edine miniaturne, ki je eden redkih tovrstnih evropskih arhitekturnih biservov, je Mario Bizjak, neutruđen umetnik iz Gonjač. Otvoritev miniaturne mosta, pod katerim se kot v resnici vije Soča, je slovesno odprl župan Franc Mužič, ki je Bizjaku izročil priznanje občine Brda. V kulturnem programu so nastopili člani MPZ Kojško, otvoritev pa je gostitelj dopolnil s pravo briško pojedino in odlično kapljico, ki je značilna tudi za Mariov kmečki turizem. Še zanimivost: Mario Bizjak vabi na svojo kmetijo tudi k ogledu malega kmečkega muzeja, ki si ga je uredil z značilnim briškim "hramu".



RAZSTAVA NA LJUBLJANSKEM GRADU

# JOŽE PLEČNIK IN NJEGOVA ARHITEKTURA

KLARA KRAPEŽ

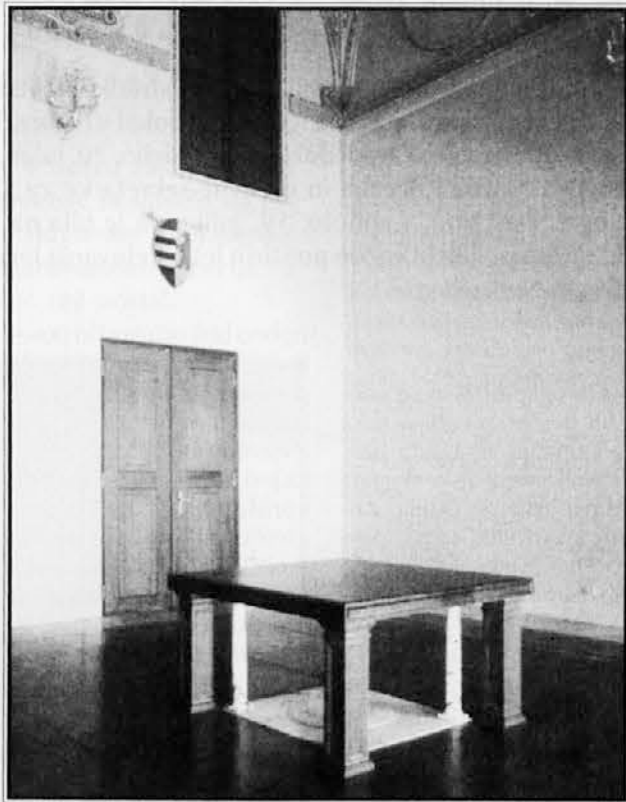
Najverjetneje bi danes težko našli človeka z običajno izobrazbo, ki ne bi poznal arhitekta Jožeta Plečnika in njegovih del. Veličina mojstra je končno našla svoje mesto tudi na domačih tleh, čeprav so ga najbolj znali ceniti najprej v tujini, kar pa niti ni tako presenetljivo, saj to velja za večino velikih stvariteljev.

In Jože Plečnik je s svojimi arhitekturnimi postavkami in idejami številnih zgradb to zagotovo potrdil. Kdo danes ne pozna impozantne Narodne in univerzitetne knjižnice v Ljubljani, preureditve parka Tivoli, ki je obenem sinonim za zeleno srce slovenske prestolnice, leseno-kamnite cerkve v Črni vasi na Barju, Zacherlove hiše na Dunaju, preureditve praškega gradu na Hradčanyh in še bi verjetno lahko naštevali. Mojster je bil skromen človek, a je svojo veličino zapustil v delih, ki nam ostajajo tudi še po njem. Žal v Sloveniji do letošnjega leta nismo imeli možnosti, da bi si Plečnikovo celotno opus (ali vsaj njegov veliki del) ogledali na nekakšni pregledni razstavi. Pri tem so nas na neki način spet prehiteli Pražani, ki so Plečnika odkrili takoj po njegovem končanem študiju na Dunaju, saj je bila lani na Hradčanyh razstava *Jože Plečnik - arhitektura za novo demokracijo*. Odmevna prireditelj je takrat ponujala na ogled med drugimi dela, ki si jih na ljubljanskem gradu do konca avgusta lahko ogledamo tudi Slovenci. Razstavni prostor ni bil izbran naključno, saj je bil edini primeren za že tako okrnjeno število eksponatov (na ogled sta dobri dve tretjini razstavljenega gradiva v Pragi), obenem pa ljubljanski grad s svojimi urbanističnimi in prostorskimi rešitvami omogoča tudi primerjavo med Plečnikovimi

načrti in idejami za prenovu grajske stavbe in sedanjim dejanskim stanjem prenove ljubljanskega očaka.

Avtorja razstave - češki arhitekt Miroslav Repa in dr. Damijan Prelovšek - sta tako z izborom želela dokumentirati mojstrov arhitekturni, urbanistični in umetnostno-obrtni praški opus. Med eksponati so tudi dela iz zasebnih zbirk, ki običajno niso na ogled - 12 kapitelov, 18 modelov, 6 primerkov originalnega pohištva, številni načrti in risbe ter 40 fotografij gradu na Hradčanyh. V vse to se vključuje tudi za ta namen preurejena grajska kapela, v kateri je na ogled model praške cerkve Srca Jezusovega iz mestne četrti Vinohrady.

Osrednji del pa je namenjen Plečnikovim zamislim o preureditvi grajske stavbe na Hradčanyh, v skladu s kratkoročno spreminjajočo se ideologijo in ob nastanku nove demokratske države. Arhitekta je k sodelovanju povabil takratni češki predsednik Tomaž Masaryk. Mladi Plečnik je ravnokar dokončal študij in prakso na Dunaju, leta 1911 pa se je že odzval prvemu velikemu povabilu, ki je za mladega arhitekta zagotovo pomenil velik izziv. Njegov kolega, arhitekt Jan Kotler, ga je namreč povabil v Prago, kjer je sprva poučeval na Umetnostno-obrtni šoli, leta 1920 pa je prevzel mesto predavatelja na ljubljanski Tehnični fakulteti.



Jože Plečnik, Miza za podpisovanje državnih dokumentov v belem stolpu na Praškem gradu (1923-24)

V istem obdobju mu je tedanji češki predsednik zaupal preureditev praškega gradu, v kateri naj bi izvajalec izrazil spreminjanje duha in razvoj demokracije, stoletna rezidenca monarhov pa naj bi postala sedež novodobnega domovanja predsednika.

Po arhitektovih zamislih so se najprej uredili Južni vrtovi in del okoli dvorca Lany. V petnajstih letih so številne druge grajske lokacije dobivale nov videz, urejeni so bili dvorišče, del interierja Nove palače in še nekateri drugi vrtovi. Mojstrove zamisli so v 30-ih letih doživljale vedno hujšo kritiko, tako laikov kot tudi strokovnjakov, kar je pripeljalo še do nesoglasja s praškimi urbanističnimi načrti.

Predsednik Masaryk je leta 1935 odstopil, skorajda istovrstno pa se je položaju grajskega arhitekta odrekal tudi Plečnik in svoje delo prepustil naslednikom. V povojnih desetletjih se o Masarykovem času ni govorilo, kar pa je vplivalo tudi na nezanimanje stroke za Plečnikovo delo, zaradi česar se je kar nekaj stvari tudi izgubilo. Podobno je bilo z mojstrom tudi v domovini, kjer ni bilo pravega poslušalca za njegove zamisli, čeprav je nekaj stavb odlično izdelanih in preurejenih. Droben mozak je znotraj lastne osebnosti premišljeval o prenekaterih rešitvah, ki jim takratni čas in ljudje niso bili dorasli, zato je mogoče trditi, da je bilo najbolj celovito delo opravljeno prav pri zidanju cerkva. Plečnik se je pri tovrstnih naročilih ukvarjal tudi z načrti za sakralno posodje, pri čemer je povezoval poznavanje biblijskih zgodb, pomena simbolov, filozofije in domišljije.

Na Primorskem je s svojimi načrti sodeloval tudi pri popravilu cerkve Svete Marije na Ponikvah (v bližini Idrije pri Bači), ki je bila prvotno postavljena leta 1480 po zamisli mojstra Andreja iz Loke.

Delo Jožeta Plečnika je prepoznavno tako strokovnjakom kot tudi ljubiteljem arhitekture, izbor celotnega mojstrovega opusa pa nam lahko omogoči srečanje z doslej še neodkritimi izdelki.

V preostanku poletnih mesecev imate torej v Ljubljani možnost obiska treh tematskih razstav - arhitekturnih del na ljubljanskem gradu, sakralnega posodja v novem krilu Narodne galerije in urbanističnih načrtov ljubljanskega območja v fužinskem gradu.

Celotno znanje, pregled idej in zamisli ter vrednotenje Plečnikovega dela doma in po svetu se obiskovalcu nevsiljivo ponuja v presojo, zato priložnosti ne smete zamuditi.

CELJSKA MOHORJEVA DRUŽBA

## "VELIKI LJUDJE ZA BOLJŠI SVET"

Pri celjski Mohorjevi družbi izdajajo zbirko knjig, ki ima skupni naslov *Veliki ljudje za boljši svet*. Knjige so lepo grafično oblikovane in prijetne za oko, saj privabijo bralca že od daleč. Imajo pa tudi to prednost, da so pisane v tekočem slogu in so polne dokumentarnih fotografij, pod katerimi je tudi kratek zapis, ki fotografijo komentira.

Že sam naslov zbirke nam pove, da so to kratke biografije velikih ljudi, ki so vsak na svojem področju za človeštvo veliko naredili. V mesecu juniju je dala celjska Mohorjeva družba na trg komplet petih knjig iz te zbirke. Charlie Chaplin, Maria Montessori, sir Peter Scott, Hellen Keller in Louis Braille so veliki ljudje, ki so tokrat zastopani vsak s svojo prikupno biografijo, iz katere izvemo najnujnejše življenjske podatke, obenem pa je življenjepis tudi napisan tako, da vsako veliko ženo ali moža uvrsti v zgodovinski okvir in prikaže predvsem njegove zasluge za človeštvo.

Doslej so v tej lepi zbirki izšli že naslednji življenjepisi: Mati Terezija, Martin Luther King, Henry Dunant, Mahatma Gandhi, Florence Nightingale, Albert Schweitzer in oče Damijan. Že bežen pogled na imena teh velikanov človeštva nam pove, da mora biti zbirka zanimiva; to zbirka *Veliki ljudje za boljši svet* tudi je, saj vnaša v slovenski kulturni prostor poglobljena znanja o ljudeh, ki so na raznih področjih temeljito spremenili družbo.

*Veliki ljudje za boljši svet*  
**CHARLIE CHAPLIN**



Kdo ne pozna velikega komika francoskega rodu Chaplina, ki je postal filmski zvezdnik svetovnega slovesa in je svetu podaril v svojih filmih toliko upanja in ga obenem zelo razveseljeval? Še danes zremo o nepozabnem Charlotu veliko novega. Knjigo o Chaplinu je napisala Pam Brown, poslovenil pa jo je Marko Dobravec.

*Veliki ljudje za boljši svet*  
**MARIA MONTESSORI**



Maria Montessori je bila italijanska zdravnica, ki je temeljito preobrazila sistem izobraževanja po vsem svetu, saj

je dala v svoje delo poleg velikega znanja tudi veliko srčne kulture, tako da danes skorajda ni človeka, ki ne bi poznal njenega načina učenja otrok in mladostnikov. Življenjepis Marie Montessori je napisal Michael Pollard, za tekoč slovenski prevod pa je poskrbel Marko Dobravec, ki je dejansko poskrbel za prevode vseh knjig v zbirki.



Hellen Keller je ime, ki ga vsi poznamo, saj je bila ta gluha in slepa ženska tako izjemna, da je zares zaznamovala svojo dobo, ko je z velikanskimi naporami premagala svojo drugačnost in posvetila svoje življenje delu za druge. O njej smo že videli filme, tokrat pa je prvič v slovensčini izšel njen življenjepis izpod peresa Fione Macdonald.



Sir Peter Scott je poznavalec narave domače imena, saj je bil ustanovitelj Svetovnega sklada za naravo in je vse svoje življenje posvetil varovanju narave. Njegov življenjepis je napisala Julia Courtney.



Slepi francoski deček Louis Braille, čigar izum pomaga milijonom slepih ljudi na svetu, je z izumom posebne abecede slepim vrnil vid. Njegova abeceda, ko otipavaš črke, velja za enega največjih sodobnih izumov. O njem je pisala Beverley Birch.

Zbirka *Veliki ljudje za boljši svet* je lepa tudi zato, ker na nevsiljiv način približa velike ljudi vsakdanjemu človeku in predvsem mladostnika nago-varja k ljubezni do našega sveta in življenja.

JUP



Na Dunaju, 1892-1911



V Pragi, 1911-1921



Na Brionih, 1956



PRESENETLJIV IZID GLASOVANJA

## TRŽAŠKI OBČINSKI SVET PROTI ODLAGALIŠČU V TREBČAH

Tržaški občinski svet se je v noči od ponedeljka, 21., na torek, 22. julija, odločil proti ponovnemu odprtju odlagališča odpadkov v Trebčah.



V soboto, 19. t.m., so Trebenci in drugi nasprotniki odlagališča priredili manifestacijo (Foto Kroma)

Do po mnenju mnogih presenetljivega razpleta - v prednosti so bili namreč zagovorniki odprtja odlagališča - je prišlo potem, ko je propadel kompromisni predlog Ljudske stranke, ki se je zavzemala za to, da bi odlagališče zaobjemalo 150.000 kubičnih metrov namesto 210.000, ki jih je predvideval načrt občinskega odbora z županom Illyjem na čelu. Ljudska stranka je tako - skupaj z Oljko, Stranko komunistične prenovne, svetovalcem Pola svoboščin Sardos Albertinijem in svetovalcem Illyjeve liste - glasovala proti odprtju odlagališča. Nasprotniki odprtja so zmagali s 17 glasovi proti 15, šest sveto-

valcev (dva predstavnika Liste za Trst, dva predstavnika Nacionalnega zavezništva, predstavnica Severne lige in en svetovalec Illyjeve liste) pa se je vzdržalo.

V občinskem svetu je tako prišlo do spora znotraj upravne koalicije, prebivalci Trebč pa, ki so v soboto, 19. julija, tudi priredili manifestacijo proti odlagališču, se takega razpleta v občinskem svetu gotovo veselijo. Vendar je treba upoštevati, da mnenje občinskega sveta o tem vprašanju ni obvezujoče. Za to je pristojna tržaška pokrajinska uprava, ki je tudi predlagala načrt o ponovnem odprtju odlagališča. Zgodbe tako še ni konec.

## OBRAČUN PO ŠTIRIH LETIH LEVOSREDINSKE UPRAVE V DEVINSKO-NABREŽINSKI OBČINI

Tradicionalnemu Našemu prazniku stranke Slovenske skupnosti, ki je potekal konec prejšnjega tedna na igrišču ŠD Sokol v Nabrežini, je letos muhasto vreme pošteno zagodlo. Zaradi dežja sta v nedeljo, 20. julija, odpadla govora deželnega tajnika Martina Breclja in državne sekretarke za Slovence po svetu Mihaele Logar. Dan prej, v soboto, 19. julija, pa je bila na sporedu okrogla miza, na kateri so podali obračun po štirih letih delovanja levosredinske uprave v občini Devin-Nabrežina.

Okrogle mize so se udeležili devinsko-nabrežinska podžupanja Vera Tuta Ban, načelnik svetovalske skupine Skupaj-Insieme Danilo Antoni, svetovalec iste skupine Ivo Širca, svetovalec Severne lige Rajmund Carli in odbornik Viktor Tance. Moderatorica je bila Maja Lapornik, sicer tudi sama občinska svetovalka, izvoljena na listi Skupaj-Insieme, ki je izpostavila dve temeljni točki, in sicer sožitje med slovensko in italijansko komponento v občini in razvoj teritorija in gospodarskih dejavnosti, zlasti turizma in kmetijstva.

Podžupanja Vera Tuta Ban je podčrtala dejstvo, da je bilo vprašanje sožitja na prvem mestu v programu sedanjih občinskih koalicij. Pri tem, je dejala, so skušali dosledno spoštovati rabo slovenskega jezika v javnosti; pri tem je omenila table, dopise, stike z upravo in šolstvo. Nešteto problemov pa ostaja še nerešenih. To je večno vprašanje manjšine, ki mora opozarjati večino na svoje nerešene probleme. Omenila je primer poštnega urada v Nabrežini, kjer so upokojeno slovensko uradnico nadomestili z italijansko uradnico; dejala je, da je po-

trebno bolj učinkovito poseganje. Koalicija se bo morala po njenem mnenju tudi v prihodnje ukvarjati v prvi vrsti z vprašanjem sožitja. Ivo Širca je o tem menil, da je glede vprašanja sožitja Depantherjeva uprava naredila svoje. Zanj je bila slovenska prisotnost v občini nekaj samo po sebi umevnega in normalnega. Občutiti je bilo

izboljšanje ozračja z večjo strpnostjo v odnosih. Širca je tudi dejal, da bo treba konkretnije delati na področju stikov s Slovenijo, v katerih bi morali biti Slovenci v občini glavni akterji. Danilo Antoni je tudi poudaril humano ozračje pri delu občinskega odbora in sveta. S tem so postavili zelo zdrave temelje za konstruktivno delo v prihod-

nosti. Rajmund Carli pa je negativno ocenil prvo obdobje uprave in se pozitivneje izrazil o drugem obdobju. Problem občinskih uslužbenecov ni bil dobro rešen, svetovalec Severne lige pa se je izrazil proti novim selitvam prebivalstva v občino, dokler ni sredstev in prostora, pa tudi proti širjenju gradenj v občini.

Kar se tiče načrtovanja in razvoja teritorija in gospodarskih dejavnosti, so si bili vsi razpravljalci edini v potrebi, da ohrani občina "domači" videz in identiteto. Prihodnost je v turizmu (tako obalnim kot kraškem), katerega potencial je po mnenju nekaterih še neizkoriščen, in kmetijstvu, zlasti pa - po mnenju odbornika Tanceta - v panogi agriturizma.

S SEJE POKRAJINSKEGA SVETA

## VEČLETNI PROGRAM SSK ZA TRŽAŠKO OBČINO

Slovenska skupnost je izdelala večletni politično-upravni program za tržaško občino. Za njegovo izvedbo so bili zadolženi občinski in rajonski svetovalci.

Program je razdeljen na štiri sklope, to so: uveljavitev jezikovnih pravic s sprejemom upravnih ukrepov, ki so zato potrebni; utrditev prisotnosti Slovencev v vseh organih, ki so z občinsko upravo povezani in kjer je pomembna prisotnost predstavnikov manjšine; ureditev šolske problematike; uresničitev nekaterih vidnih znakov in simbolov slovenske prisot-

nosti v tržaškem mestu in občini. Temu gre dodati še pozornost na že sprejete sklepe, oziroma reševanje sprotnih problemov, ki so za manjšino pomembni.

Program je bil - z dopolnili članov sveta - odobren na seji tržaškega pokrajinskega sveta SSK v sredo, 16. julija. Na tej seji je tekla razprava tudi o položaju Primorskega dnevnika. Deželni podtajnik stranke Ivo Jevnikar je - kot piše v tiskovnem poročilu, ki smo ga prejeli - prisotne seznanil s stališčem deželnega tajništva, da tudi predstavnik SSK pristopi z osebnim jam-

stvom, ki ga je zahtevala Nova tržaška kreditna banka. Pokrajinski svet SSK je zelo obširno razpravjal o celotni zadevi in obžaloval, da se zaradi težav z družbo Dom ni uresničil načrt jamstev s premoženjem celotne manjšine ter da so bili prisiljeni jamčiti za veliko posojilo posamezni člani manjšine, ki s tem osebno tvegajo, saj jih pri tem družba Dom ne krije. Pokrajinski tajnik Peter Močnik je poročal o ustanovitvi posebne tehnične komisije, ki mora pregledati položaj manjšinskih nepremičnin, ki jih upravljajo družba Dom in druge, da se uredi tudi ta del skupnih ustanov, kot so se že vse ostale, zato da ne bi bilo v prihodnje drugih težav.

## ORATORIJ 97

### KAJ JE TO?

To je dom, ki sprejema, župnija, ki vzgaja v veri, šola, ki uvaja v življenje, in dvorišče, kraj veselja in prijateljstva. Veliki vzgojitelj sv. Janez Bosko je dejal: "Ljubezen pri vzgoji mladih ne zadošča. Mladi morajo ljubezen čutiti kot ljubezen in jo vračati. Potem bodo v ljubezni storili vse, kar hoče vzgojitelj." To je teden oblikovanja mlade osebnosti. Tu ni poudarka le na eni dimenziji. Veselje ob igri, petju, izletih se povezuje z moralnim in verskim oblikovanjem, uvajanjem v življenje, vse to pa doživeto v skupnosti prijateljev in animatorjev ustvarja podaljšek njihovega doma. Torej v času njihovega bivanja v oratoriju ni poskrbljeno le za telo, temveč tudi za dušo in duha.

### KJE JE TO? KDAJ?

V Marijanišču na Opčinah. Obnovljena stavba in prostrano dvorišče bo njihovo varno zavetje. Kdaj? Od

ponedeljka, 4. avgusta, do petka zvečer, 8. avgusta. Začetek zbiranja ob 9. uri, zaključek ob 16.30. Zadnji dan bo predstavitev delovanja in izdelkov.

### ZA KOGA?

Za otroke osnovne šole, ki gredo v prvi razred in ki zapuščajo peti razred. Število je omejeno.

### PROGRAM

Zgodba, ki se pripoveduje v nadaljevanjih. Delavnice, igre, ki poglobijo osnovno misel povedanega, petje, ples, pogovor, čas za ustvarjalno molitev, izleti v okolico, povezani s potekom zgodbe.

### PRIJAVNICA

Na telefonsko tajnico št. 211113 ali 0338/6526696. Prispevek 75.000 lir vključeno tudi kosilo. Za dva člana iste družine 45.000 lir.

### KDO VODI?

Tone Bedenčič s sobraty in skupino animatorjev iz cele Tržaške.

## NOVA KNJIGA O FOJBAH

Pri založbi Kappa Vu v Vidmu je prejšnji teden izšla knjiga *Operazione foibe a Trieste* (Operacija fojbe v Trstu). Avtorica je publicistka Claudia Cernigoi, predgovor pa je napisal mladi zamejski zgodovinar Sandi Volk. Knjigo so predstavili v dvorani časnikarskega krožka v Trstu v sredo, 16. julija (na sliki, Foto Kroma).

Na zelo dobro obiskani predstavitvi so Cernigoieva, Volk in predstavnica založbe Alessandra Kersevan orisali namen, ki ga predstavlja izid publikacije. To je opisati, koliko oseb je na Tržaškem bilo aretiranih in odpeljanih od jugoslovanskih oblasti ob koncu 2. svetovne vojne, koliko jih je dejansko umrlo v



t.i. "fojba" in kdo so ti ljudje dejansko bili. Po podatkih avtorjev število teh oseb znaša 517 imen, povečini članov fašističnih organizacij, škvadrstov in sodelavcev nemškega okupatorja. Knjiga jemlje v poštev tudi celoten zgodovinski kontekst 20-letnega obdobja fašistične diktature, 2. svetovne vojne in povojnega časa v naših kra-

jih. Obravnava tudi široko in organizirano propagandno akcijo, ki so jo v desetletjih po vojni vodili italijanski desničarski krogi (vendar tudi levica ni nastopila z jasno besedo) v zvezi s fojbami. Ta kampanja se nadaljuje tudi v današnjem času, in sicer s preiskavo, ki jo vodi rimski sodnik Giuseppe Pititto.

### KONEC SEZONE "FANTOV IZPOD GRMADE"

V torek, 16. t.m., je moški pevski zbor *Fantje izpod Grmade* pripravil družabni večer na svojem sedežu v Devinu. To je bila priložnost, da se zbor pred poletnim premorom poslovil od svoje zveste publike, ki se je tudi tokrat polnoštevilno odzvala vabilu. Večer je bil zamišljen nekoliko drugače kot običajni zaključni koncert, saj so pri vходу sedeža slovenskih zborov v Devinu delili seznam pesmi iz "železnega repertoarja" *Fantov izpod Grmade*, ki si jih je publika nato izbrala, tako da je bila to nekaka "glasba po željah". Največ glasov je prejela pesem Cirila Preglja *Polje, kdo bo tebe ljubil*, kateri je sledila vrsta sodobnih koroških skladb Engelberta Logarja. Temu "formalnemu" delu večera je sledila prijetna družabnost, med katero seveda ni manjkalo pristnega petja. *Fantje izpod Grmade* pa ne bodo dolgo počivali, saj se bodo spet zbrali na sedežu v Devinu 2. septembra.





POGOVOR / G. TONE BEDENČIČ

## MARIJANIŠČE JE NAMENJENO DELU Z MLADIMI

IVAN ŽERJAL

Prenovljena dela v openskem Marijanišču so se v bistvu zaključila, saj manjka le še del notranje opreme. Celotno breme prenove je slonelo na ramenih ravnatelja g. Toneta Bedenčiča, ki v imenu slovenske salezijanske skupnosti na Tržaškem (katere sedež je ravno v Marijanišču) upravlja to središče. Zaposili smo ga za pogovor, na katerega je rad pristal.



Pogled na prenovljeno stavbo Marijanišča na Opčinah

### Najprej nekaj podatkov o zgodovini Marijanišča...

Pojem Marijanišča se v povojnem času veže na vzgojni zavod. Pokojni sobrat g. Franc Štuhec, ki je bil dolga leta župnijski upravitelj v Dolini, je z dogovorom s predstojniki prevzel vodstvo že obstoječega vzgojnega zavoda Marijanišče. S tem so salezijanci ostali na Tržaškem. Prišli so novi sobratje in delo v zavodu je teklo vse do leta 1974, ko se je delovanje zavoda ukinilo in so salezijanski sobratje prevzeli pastoralno delo v okviru župnij in mladinskega dela odprtega tipa. Vodstvo je prevzel g. Franc Pohajč, ki je že vse od svojega prihoda l. 1969 deloval izven vzgojnega zavoda. V podporo novemu delu so predstojniki poslali istega leta tudi novega sobrata. Tako sem prišel pred dobrimi 22 leti na Tržaško. Po dveh letih sem prevzel še župnijo. Od tedaj se moje delo vrti med Repentabrom in Marijaniščem. Naj omenim, da smo prav v navezi z Marijaniščem pred leti prevzeli tudi opensko župnijo, ki jo vodi dr. Zvone Štrubelj.

Marijanišče je že pred leti postalo sedež naše redovne skupnosti. Smisel našega dela ni v župnijah. V kolikor bi Marijanišče ne bilo dano salezijancem, bi verjetno že dolgo let ne bili več na Tržaškem. Pogoji za mladinsko delo so bili zelo težki predvsem zaradi stanja hiše. Kljub temu smo ves ta čas delovali v prid mladim, neposredno ali posredno prek raznih ustanov, ki so delale in še delajo v teh prostorih, preko skavtske organizacije, prirejanja raznih duhovnih obnov, vodenja mladinskih skupin in občasnih večjih srečanj.

### Končno so dela stekla, vsa bremena pa slonijo na Vaših ramenih.

**Kako potekajo dela? Gremo proti koncu? Koliko še manjka?**

Vodstvo naše province se je torej spustilo v to "pustolovščino" in po skupnih dogovorih sem v imenu openske skupnosti prevzel skrb za obnovitev Marijanišča. Ker nisem italijanski državljan, je vso pravno odgovornost prevzel predsednik upravnega odbora Marijanišča. Dela smo začeli leta 1993. Po štirih letih so ta v glavnem zaključena. To velja za poslopje. Potrebno je še opremiti kuhinjo, obednico in kapelico. Kar ni bilo vključeno v t.i. proračun, je ureditev igrišča. Brez tega pa si ni mogoče zamisliti zbiranja mladine. Potrebno je urediti še prostor za kiosk, kadar so prireditve na prostem.

**Koliko denarja je vse to stalo? So na razpolago točni podatki? Od kod so prišli prispevki?**

Stroški celotne obnove presegajo dve milijardi in pol lir. Gradnjo je podprla dežela preko zakona št. 46. Vse težave so nastale, ker je bilo od obljubljenih 75% stroškov kritih le 50%. Že preden smo začeli dela, smo se domenili, da je to skupen projekt vseh katoliško usmerjenih ljudi. Mi kot salezijanci prevzamemo garancijo in vodstvo del. Šele ko je bil sklenjen ta krog zupanja, smo se vrgli v delo. Razliko sta krila Svet slovenskih organizacij in urad za Slovence po svetu, nekaj pa je prišlo tudi od darov posameznikov in od nabirk.

Vsi računi, ki so vezani na deželo, so že poslani na pristojni urad. Za vsako delo je bila izdana faktura, tako da razpolagamo z zelo natančnimi podatki.

### Kako pa so urejene zadeve glede lastništva in uprave?

Marijanišče kot pravna ustanova se imenuje *Ente di culto Orfanatrofio Marianum*. Upravlja ga marijaniški odbor, ki ga odobri tržaški škof. Znotraj te ustanove pa delujemo salezijanci v dogovoru s škofijo, kar se tiče pastoralnega dela, prostore pa nam daje v najem pravna ustanova *Ente di culto Orfanatrofio Marianum*. Vsako delovanje v Marijanišču mora biti namreč v dogovoru s škofijo.



Ravnatelj g. Tone Bedenčič

### Kako je Marijanišče strukturirano? Čemu bo služilo in kaj se bo v njem dogajalo?

Mislil sem, da sem na prvi del vprašanja že odgovoril. Glede drugega dela bi rekel, da iz narave našega dela in ustanove Marijanišče izhaja jasna usmeritev. Ustanova je namenjena delu z mladimi tako na verskem kot na kulturnem in rekreativnem področju. Za delo z mladimi je vedno manj zanimanja. Vedno se išče kdo "drugi", ki bi delal za mladino.

Za vzgojno delo in oblikovanje mladih ljudi je potrebno delati načrtno. Nujno je strniti vrste in potrebno je čimveč prostovoljcev, ki bi dali nekaj svojega časa za delo z mladimi, in to na specifičnem oblikovalnem in osebnostno kreativnem in vrednostnem področju. Mnogokaj se v Marijanišču že dogaja. Kaj pa bi se še lahko dogajalo glede na objektivne možnosti samega prostora, je odvisno od nas samih. Salezijanci imamo načrt - ko bo čas za to dozorel - da pošljemo še enega mladega duhovnika za delo na Tržaško.

Vzgoja mladega človeka je odvisna predvsem od vzgoje in izkušenj v družini. Vse ostalo je dopolnitev. Tudi tukajšnja skupnost mora najti smisel, da bo vzgajala z lastnimi močmi. Danes vedno bolj prevladuje miselnost ljudi, ki razmišljajo le, kje bi svojega otroka "parkirali". Pri vsakem vzgojnem delovanju z mladimi morajo biti aktivno vključeni tudi starši, bodisi direktno ali indirektno.

Za sistematično vzgojno delo je potrebno imeti jasne cilje, moralno in človeško zrele osebnosti ter iskreno ljubezen do mladih, ki se izraža v požrtvovalnosti. Mladi morajo občutiti, da jih kdo ima rad. Le tako bodo tudi oni prevzeli smisel bivanja in pravi svet vrednot.

Prostori Marijanišča nudijo tudi druge možnosti. Za skupine do 30 ljudi je možno prirediti razne duhovne vaje ali weekend-duhovne obnove, posvete, kulturne prireditve, razna masovna srečanja itd.

**Ker smo ravno pri tem: v Marijanišču imajo sedež tudi nekatere kulturne ustanove (npr. Finžgarjev dom pa tudi pevsko društvo Vesela pomlad). Vsako leto potekajo v parku Finžgarjevega doma študijski dnevi Draga. Kako bo z vsem tem?**

Tako, kot je bilo. Čim bogatejše bo njihovo delovanje, toliko boljše. Pogoji so dobri. Potrebna sta samo elan in zavzetost. Hvala Bogu, če bi se pojavile tudi nove oblike organiziranega dela med mladimi, ki bi imele sedež v tej ustanovi in ki bi gradile z raznimi sredstvi celotno mladostnikovo osebnost tako na telesnem kot tudi na duševnem in duhovnem področju.

Draga je postala v vsem tem času del marijaniške realnosti in daje tudi svoj pečat. Vendar je časovno omejena. Obnovljeni prostori in novi videz celotne stvarnosti gotovo pripomorejo k lepšemu počutju tako organizatorjev kot udeležencev.

### Kdaj bo otvoritev?

Mišljeno je bilo, da bo otvoritev okoli 8. septembra. Zaradi objektivnih težav smo to slovesnost prenesli na poznejši čas.

### OBVESTILA

**DUHOVNE VAJE** za žene in dekleta bodo tudi letos v Domu blagov nad Trstom. Pričele se bodo v ponedeljek, 18. avgusta, zjutraj in zaključile v sredo, 20. avgusta, zvečer. Vodil jih bo izkušeni in preizkušeni dušni pastir in pisatelj g. Jožko Kragelj. Vpise sprejemata gospodična Dora Kosovel (tel. 040-763406) in Jože Kunčič (tel. 040-220332). Zdravniki zelo priporočajo za telesno zdravje vsakoletni zdravniški pregled. Duhovni zdravniki pa priporočajo za dušno zdravje še bolj vsakoletne duhovne vaje. Te nam morejo samo pomagati urediti preteklost z Bogom in načrtovati prihodnost, kolikor nam jo bo Bog še dal.

**V PETEK**, 25. julija, bo župnija sv. Jakoba apostola obhajala slovesni praznik svojega zavetnika. Letošnje somaševanje bo ob 18.30. Vodil ga bo tržaški škof Evgen Ravignani, in sicer hkrati za slovensko in italijansko narodnostno skupnost. Slovenski verniki bomo sodelovali s slovensko molitvijo in petjem tako pri maši kakor pri procesiji. Vabljeni vsi slovenski verniki iz mesta!

**KRAJEVNA SKUPNOST** in župnija Rodik vabita na vaško opasilo in praznovanje 350-letnice župnijske cerkve, ki bo 26. in 27. julija 1997. Sobotna, 26. julija, ob 20. uri: kulturni program na Linčevem borjaču (Rodik 50), predstavitev knjige *Rodik med Brkini in Krasom*, družabno srečanje. Nedelja, 27.

Julija, - opasilo: ob 10. uri slovesna sv. maša, po maši koncert, kratek kulturni program in vaška veselica.

### ČESTITKE

Pretekli teden je na tehniški fakulteti tržaške univerze z odliko diplomiral **Vanja Rudolf**. Novemu inženirju čestitajo prijatelji in znanci pri Novem glasu.

Čestitke naj prejme tudi **Sara Bensi**, ki je vedno pretekli teden diplomirala na tržaški univerzi na fakulteti za geologijo.

**Marijani Oppelt in Gianluca Galaverni** se je pridružil sinček Ivan. Srečnim staršem in vsem domačim iskreno čestita tudi Novi glas.

### DAROVI

**ZA MARIJIN dom** pri Sv. Ivanu: Olga Polese 50.000; Grazia in Riketa v spomin na Giorgiata Župančiča ob 10. obletnici smrti 50.000; Severina Sacolich 50.000.

**ZA CERKEV** v Nabrežini: Kakeš 100.000; Rudež 20.000; G.D. 80.000; ob krstu Karlota Gruden 100.000; v počastitev pok. Guidota Zidarič darujejo: družina Lidija Radovič 100.000; Divina R. 50.000; Vladislav Petelin 40.000; Zvonko, Marta, Zofka 150.000; družina Jazbec-Smotlak 150.000; Olga in Boris Kariš 200.000; družina Kukanja 100.000; družina Zerilli 30.000; ob obletnici umora štirih iz družine Breclj daruje B.B. 400.000.

## VRSTA POLETNIH PRIREDITEV



Na Tržaškem se v tem času kar vrstijo raznovrstne prireditve, ki prispevajo k temu, da je letošnje poletje pri nas še kar razgibano. Tako je v sredo, 16. julija, na nabito polnem borjaču pri Terčonovih v Slivnem nastopila *Klapa Leut* iz Zadra s koncertom dalmatinskih pesmi. Koncert je priredila glasbena zadruga *Ars nova*. Obenem je na borjaču pri Petelinovih v Zgoniku v sklopu *Poletnih večerov* v zgoniški občini nastopila skupina *Paolo Paolin & I rocciosi* s koncertom (*na sliki*/Foto Kroma), imenovanim *Balkanizacija 97*. Tudi te prireditve

se je udeležilo veliko število ljudi.

Prav tako številna je bila udeležba na Terčonovem borjaču v Slivnem v soboto, 19. julija, ko so Miranda Caharija, Livio Bogatec in Alojz Milič z drugimi mlajšimi igralci uprizorili igro Eduarda De Filipa *Filumena Marturano* v slovenskem narečju. Večer je priredila Zveza slovenskih kulturnih društev.

Seveda so se konec tedna zvrstile številne vaške veselice oz. šagre, ki pa jih je v nedeljo pokvarilo slabo vreme z dežjem.



## IZIDI MATUR

Objavljamo izide matur na slovenskih višjih srednjih šolah. Kot je znano, so letos izdelali vsi maturantje.

Na državnem poklicnem zavodu za trgovske dejavnosti Ivan Cankar so maturo opravili: Branko Abramič 42/60, Vesna Brajnik 44, Enrica Cernic 40, Katerina Devinar 42, Erika Dorn 39, Tadej Durnik 43, Valentina Florenin 43, Martin Frandolic 40, Martina Gorjan 52, Xenia Gugliatti 42, Adriana Humar 56, Simon Kenda 48, Tina Kralj 40, Katjuša Peric 50, Bojan Peršič 50, Andrej Petrovič 40, Danijel Prinčič 40, Sara Spessot 45, Martina Štrukelj 42, Barbara Vanon 46, Igor Vitežnik 42, Aljoša Winkler 42.

Na državnem trgovskem tehničnem zavodu-oddelku za zunanjo trgovino I. Cankar so maturirali: Mateja Blažica 40/60, Sara Budal 50, Federica Cernic 49, Vanja Cernic 40, Zulejka Devetak 48, Tamara Frandolic 42, **Martina Humar 60**, Rasti Humar 39, Patrik Jarc 42, Matevž Jenko 42, Martina Kobal 43, Mitja Kobal 45, Klementina Koren 54, Asja Kosmač 44, Petra Miklus 50, Elena Murenec 49, Martina Paškulin 48, Vasja Peteani 51, Patricija Stanič 44, Kristina Umek 48, Martina Urdih 51 in Katja Zavadlav 51.

V slovenski sekciji industrijskega tehničnega zavoda ITI-G. Galilei, smer informatika, so letos maturirali naslednji dijaki: Dino Bonan 38/60, Sebastijan Cej 45, Kristjan de Comelli 42, Manuel Devetak 46, Bernard Hrovatin 46, Tomaž Komac 50, David Miklus 42, Federico Pellegrin 60, Katja Perse 45, Nikolaj Pintar 38 in Stefano Zanfagnin 43.

Na pedagoškem liceju-učiteljski Simon Gregorčič so maturirali: Katja Bandelli 45/60, Dario Bertinazzi 52, Helena Braini 40, Francesca Bruno 46, Verena Cevdek 52, Ivana Di Dio 48, Erika Grosar 46, Jana Markočič 40, Mojca Melinc 38, Matjaž Pintar 45 in Tiziana Tomsič 37.

Na klasičnem liceju Primož Trubar so maturirali naslednji dijaki: **David Bandelli 60/60**, Ana Cernic 55, Erika Ferletič 55, Matjaž Klemše 58, Matej Kobal 42, Mitja Primosič 55, **Tanja Sirk 60**, Erika Sosič 48 in Aljoša Sosol 56.

Vsem maturantom naj gre do seveda iskrene čestitke Novega glasa. Želimo jim, da bi se med počitnicami premišljeno odločili za študij na univerzi; tistim pa, ki bodo iskali prvo zaposlitev, želimo, da bi čimprej našli delovno mesto in imeli zadovoljstvo ob delu!

## SLOVO OD KONRADA HVALE



V častiljivi starosti 92 let je v petek, 11. l.m., umrl zavedni slovenski mož in do pred nekaj leti cenjen goriški urar Konrad Hvala. K zadnjemu počitku smo ga pospremili v ponedeljek, 14. t.m., pogrebni obred je vodil domači župnik Tvrto Tadič, somaševal je bivši podgorski župnik Vojko Makuc. Med mašo in ob odprtem grobu so velikemu ljubitelju slovenske pesmi zapeli pevci MePZ Podgora in skupina Akord, ki ju vodi dr. Mirko Špacapan.

Konrad Hvala se je rodil 11.8.1905 v Podgori na Britofu očetu Jožefu in materi Ani, ki sta imela še štiri druge sinove. Kot otrok je rad tekal okrog lipe pri cerkvi v Podgori; zato ga je vaški župnik klical *Konradin izpod lipice*. Med prvo vojno je njegova družina šla v begunstvo v Novo mesto, kjer sta Konrad in mati zbolela za tifusom. On je ozdravel, mama pa je umrla. Iz begunstva so se vrnila šele l. 1920. Oče se je kasneje poročil z mamino sestro Emilijo, ki je tako prevzela skrb za otroke. Konrad se je na Travniku pri Bravnicerju izučil za urarja. Tam je tudi spoznal pokojnega zlatarja Pepija Visintina, s katerim sta postala prijatelja. Pri

petnajstih letih je začel delati in se vedno rad spominjal prvega dne službe, ko ga je lovski pes potegnil v izložbeno okno, ki ga je razbil in se porezal. Vojaščino je služil v posebnih bataljonih po Italiji. S sovaščanko Gizelo Bizjak se je poročil l. 1933, imela sta dve hčeri: Klavdijo in Mimi. Ženo sta bila od mladih let cerkvena pevca in sta tudi nastopala kot igralca v vaški dramski skupini režiserja Paglavca. V času fašizma, ki je prepovedal slovensko besedo, so se pevci večkrat dobili na pevskih vajah v kleti pri Hvalovih. Konrad se je dobro spominjal Lojzeta Bratuža, saj je bil njegov pevec. Bil je vzoren mož in oče, po naravi miren in urejen. Žena Gizela mu je umrla marca 1993, mesec pred biserno poroko. Zadnji dve leti je veliko bolehal in bil večkrat v bolnišnicah, smrt žene in nesreča sta ga hudo prizadeli.

Vaščani se ga bomo vedno lepo spominjali, saj smo ga kot otroci obiskovali v urarni, kjer smo z radovednostjo opazovali, kako z monoklom na očesu popravlja ure.

-JA

## ZAHVALA

## Ob izgubi našega dragega KONRADA HVALE

se iskreno zahvaljujemo vsem, ki so na katerikoli način počastili njegov spomin in nam izrazili sožalje. Posebna zahvala g. župniku Tvrto Tadiču in g. župniku Vojku Makucu ter cerkvenemu pevskemu zboru Podgora.

Svojci

Podgora, 24. julija 1997

## "NE ZA ŠOLO, AMPAK ZA ŽIVLJENJE..."

DANIJEL DEVETAK

**Tanja Sirk je pred kratkim sklenila svoj višješolski študij na klasičnem liceju Primož Trubar v Gorici z najvišjo oceno. Doma je s Plešivega, kjer imajo njeni starši znan gostinski objekt pri Lovcu na Subidi. Polna mladostniške zagnanosti in življenja nam je marsikaj povedala.**



## Kako si doživljala maturitetni izpit in kako si sprejela njegov izid?

Zadnji dnevi pred izpitom so bili zame napeti, na dan izpita pa sem bila še kar sproščena. Preden sem stopila pred komisijo, so mi stali ob strani sošolci, ki so me podpirali. Po prvem trenutku zbežanosti sem se kmalu znašla, tako da je potekal izpit v obliki pogovora in ne strogega spraševanja. Glede ocene pa tako: v prvem trenutku sem bila z njo zelo zadovoljna; potem sem se zavedela, kako lahko igra pri izpitu pomembno vlogo tudi sreča. Mislim, da je izide na naši šoli verjetno pogojevala tudi ta. Zase lahko rečem, da sem imela srečo: komisija mi je dala možnost, da sem govorila in izrazila svoje misli. To, kar so me vprašali, se je ujemalo s tem, kar sem najbolje obvladala.

## Kako si se na ta pomembni korak pripravljala?

Pripravljala sem se toliko, kolikor sta mi to dopuščala čas in pomoč pri delu doma. Poleg tega se ukvarjam še z drugimi dejavnostmi, saj zasebno študiram angleščino, sem članica Evropeistične akademije... Srečo sem imela tudi, ker sem lahko pri izpitu dokazala ne samo to, kar sem se naučila v zadnjem mesecu ali letu, ampak tudi širše in bolj splošno znanje iz prejšnjih let. Vsa leta mi je šlo kar dobro, tako da nisem imela večjih težav.

## S katerimi predmeti si se spoprijela na maturi?

Pri latinski pisni preizkušnji smo prevajali Seneko; po prvih negativnih vtisih se je izkazalo, da smo nalogo pisali kar dobro. Pri slovenski nalogi sem izbrala prvi naslov, misel filozofa Bobbia, ker se mi je zdel dovolj prost, ne specifičen.

## Kaj misliš, da ti bo najbolj ostalo od klasičnega liceja?

Upam, da mi bo od te šole ostalo veliko. Profesorji nekaj posredujejo: od posameznega dijaka je odvisno, koliko od njih sprejme in koliko odkloni.

Tudi v razredu sem se znašla dobro, saj smo se razumeli in sodelovali ne samo v šoli, ampak tudi izven nje. Če kdo ni dobro obvladal nečesa, smo si pomagali. Mislim, da ima klasični licej bodisi prednosti kot tudi omejitve, kot jih lahko ima šola, ki jo obiskuje le 40 dijakov. Pravijo, da študij na klasičnem liceju oblikuje posebno *formo mentis*, ki omogoča nadaljnji študij na univerzi; mislim, da to drži. Italijansko šolstvo nasploh pa bi se moralo končno le bolj približati aktualnejšim razmeram v družbi. Ne mislim na ukinitvev grščine ali latinščine;

verjetno pa bi bilo le treba najti drugačen način podajanja. To pa so sicer že stare kritike...

## Kaj lahko pomeni danes za mladega človeka študij na klasičnem liceju?

Težko je temu najti odgovor, ker se o tem dosti govori. Nekateri mislijo, da so šola, predmetnik in sam način študija zastareli; določene stvari bi bilo verjetno res treba spremeniti, kajti družba se razvija. To pa ne pomeni nujno nekaj zaključiti. Šola kot taka je po mojem pomembna, ker nudi splošen pogled na to, kar je bilo; pomembno je prek antike najti pogled v prihodnost, če ne vsaj na sedanost. Po mojem je nujno poznati lastno preteklost, da na njej lahko gradimo prihodnost. Verjetno je tudi to prednost klasičnega liceja.

## Kateri je tvoj najljubši predmet?

Zgodovina umetnosti. Nedvomno so bila zame zadnja tri leta liceja še najbolj zanimiva, kajti pristop do vseh predmetov je bil bolj neposreden kot v četrti in peti gimnaziji. Dijak lahko pride končno v stik s kulturo, ki mu je posredovana.

## Kam se misliš usmeriti v prihodnosti?

Zaenkrat še ne vem. Gotovo mislim izbrati kako bolj humanistično smer; točneje ne vem, ker bom morala svoje dejavnosti in želje še uskladiti.

## Ali si pripravila za maturo kakšen poseben referat?

Opravila sem etnografsko raziskavo o igrah in izštevankah pri nas, o tem, kako so se nekoč igrali otroci v Brdih. Delo je bilo zelo zanimivo, ker sem zahajala zlasti k starejšim osebam v Goriška Brda, v vasi Vipolže, Medana, Dobrovo, Kojsko... Zavedela sem se, da te briške izštevankе in igre niso nikjer zapisane; Brda nasploh so kot področje etnografsko zelo malo raziskana. Izštevankе sem si zapisovala v narečju, tako da so bolj žive, brez posebnih metričnih oblik ali grafije. Družba in današnji življenjski ritmi nas skoraj silijo v to, da pozabljamo na kulturo preteklih dni.



**Martina Humar je briljantno dokončala maturo na državnem trgovsko-tehničnem zavodu Ivan Cankar (oddelek za zunanjo trgovino) kot edina šestdesetletarka. Rada kolesari in zahaja v hribe, je pa tudi zvesta župljanka v duhovnjiki sv. Ivana, aktivna v goriški skavtski družini in drugih vzgojnih pobudah. Mirna, zbrana in obenem razposajena, rada osebno pogloblja in usklajuje tako znanstvene kot bolj humanistične predmete; s svojo marljivo in uravnoteženo natančnostjo pa je lahko marsikomu v zgled.**

## Si zadovoljna s prehojeno študijsko potjo?

Da, sem še kar zadovoljna. Na trgovsko-tehničnem zavodu sem se dobro počutila, ker nudi ta šola zelo različne predmete. Najbolj sta mi bila pri srcu

slovenščina, ker rada berem, in pravo; delno me zanima tudi politična ekonomija. Všeč mi je tudi zgodovina, zlasti sodobnejša, pa še knjigovodstvo, ker zahteva natančnost in urejenost.

## Kakšni občutki so te spremljali med izpitom in po njem?

Komaj sem čakala, da bo vsega konec. Zadnji meseci so bili posebno naporni in mučni, zadnje dneve pred maturo pa sem bila precej sproščena in mirna. Komisija je bila zelo dobra; obrestovalo se nam je tudi delo profesorjev, ki so nas navajali javno nastopati. To je bilo za nas pomembno, saj je prihajalo v poštev že v poletnih mesecih, ko imamo t.i. prakso. Mislim, da je bilo spraševanje na maturitetnem izpitu prijetno, ker je bilo sproščeno.

Redno sem študirala vsa leta in sem si zato tudi pričakovala dobro oceno. Redno delo je po mojem najboljšo jamstvo za uspešen študij. Za maturo sem zato v bistvu le ponavljala in poglobljala ter imela precej olajšano delo. Seveda sem bila z oceno zadovoljna; bolj kot gola številka ocene pa je zame pomembno to, kar sem na tej šoli pridobila.

## So ti ta kriterij študija privzgojili profesorji ali je v tebi prirojen?

Mislim, da je to del mene; zame je bilo normalno si primerno porazdeliti delo in učenje različnih predmetov.

## Kaj ti zapuščata ta šola?

V meni ostaja predvsem znanje, ki sem si ga pridobila. Nekateri profesorji ne oblikujejo dijakov samo z znanjem, ampak tudi z nasveti in napatki, ki pogosto niso niti zdaleč povezani s snovjo. Toda tudi to je koristno.

## Kakšna je bila tvoja izkušnja življenja v razredu?

V razredu nas je bilo 22, torej kar precej. Seveda ni lahko imeti lepih odnosov z vsemi, v glavnem pa smo se imeli dobro. Zdi se, da bo dijakov na trgovski višji šoli vedno manj. V prvem razredu jih je bilo letos samo šest.

## Kako si to razlagaš?

Mislim, da iščejo mladi vedno bolj splošno izobrazbo; na klasičnem liceju je namreč vedno več vpisanih.

## Ali je tebično-trgovska šola po tvojem danes učinkovita in javna pedagoška in formativna struktura?

Mislim, da je. Koristno je tudi to, da je poleti v zadnjih letnikih predvidena praksa, ki vpeje dijaka v konkretno delo; tedaj lahko tudi vsakdo preveri, kaj si je med letom pridobil.

## Ali rada bereš?

Da, vsega malo. V šoli je možno spoznati razne avtorje na drugačen način, kot če kdo sam prebira. Osebno sem rada v celoti poglobila marsikaterega avtorja, ki smo se ga v šoli samo dotaknili. Omejiti se samo na to, kar je povedano v šoli, po mojem ne zadošča. Med pisatelji mi je najljubši Dostojevskij; imam ga zelo rada. Spoznala sem ga z *Zločinom in kaznijo*, nato sem segla po številnih njegovih delih. Med slovenskimi ustvarjalci imam najraje Cankarja, ki ima med drugim marsikaj skupnega z Dostojevskim (odnos do krivde...).

## Načrti za prihodnost?

Sploh se moram še odločiti, če bom nadaljevala študij ali ne. Če bom nadaljevala, bi me verjetno najbolj zanimalo področje kmetijskih ved.

## Uspešna nisi samo v šoli, ampak tudi pri skavtib, v župniji, pri poletnem središču, v športu...

## Sem pozabil še kaj?

V glavnem je to. Čas pa mi še ostaja. Res, rada pomagam.



# NASVIDENJE, POLETNA SREČANJA!

IVA KORŠIČ



V obširnem vrtu Zavoda sv. Družine opojno dišijo živobarvni cvetovi raznovrstnih rastlin, bujna trava je zaradi obilnega dežja temno zelena, vitke breze se elegantno majejo v vetru, visoke smreke skrivajo v svojih nedrjih ptičke: vse je kot prejšnji teden. Toda igrišče je prazno; tobogani, vrtiljaki, gugalnice mirujejo. Razigranega živčava ni več. V petek, 18. julija, so se končala letošnja Poletna srečanja, ki jih je organiziral Zavod sv. Družine, finančno pa podprl Svet slovenskih organizacij (posebna zahvala za prizadevanje naj gre Andreju Fajtu). Smeh in razposajeni glasovi, ki so odmevali po precej veliki sobi, kjer so se zbirali otroci, so utihnil. Preden so zapustili čudoviti park "pri sestrah", so Tanja,

Blaž, Marta, Zaccaria, Erika, Tadej... povedali, da je bilo zares lepo: sprostiti so se, zabavali, risali, peli, se igrali. Med tekami v "calcetto", košarki, odbojki, nogometu, bowlingu, tenisu, med igro "ti loviš" in lovom na zaklad so utrdili "stare" prijateljske vezi in spletli nove. Odlično so se razumeli z višješolci, ki so jih aktivno spremljali v različnih dejavnostih. Tanja Figelj, Marko in Peter Gus, Nataša Ferletič, Uroš Zorn, Aleksandra Posillipo, Martina Humar, Bogdan Podveršič, Nadja Kovic, Aleksandra Lombardi so se zvrstili po skupinah od 16. junija, ko so se srečanja začela, do 18. julija.

Vesele dopoldneve je obiskovalo več kot trideset otrok. Ob koncu se je njihovo število sicer zmanjšalo, a razpolože-

nje je bilo živahno kot prvi dan. V tem mesecu, ki je prehitro minil, so doživeli marsikaj zanimivega. Znani ilustrator Walter Grudina je udeležencem centra pomagal pri risanju poletnih simbolov na bele majice. V teh so se otroci postavili pred fotografa za trajen spomin, a se tudi razgovorili, zapeli, zarajali pred kamerami delne tretje mreže RAI. Tehniki so jih prišli snemat 23. junija.

Gospod Ivo Kovic iz Rupe je pozornim poslušalcem razkril, kako se pritrkuje, gospa Ana Turus jih je naučila izdelovati ljubke pajace iz odrezkov papirja, lepenke, volne... S članico dramskega odseka PD Štandraž Majdo Zavadlav, ki jo vsi poznamo zaradi njenih posrečenih komedijskih likov, so se zatopili v gledališko ustvar-

janje. Glasbenika, violinistka Emanuela Koren iz Gorice in flautist Tomaž Hvala s Tolminskega, sta male radovedneže pobliže seznanila z glasbilo in jim pričarala drobno očarljivega glasbenega sveta.

Ko so se prijetna jutra že naglo nagibala h koncu, se je oglašil še števjerjanski umetnik-samouk Mirko Maraž, ki že prek dvajset let izvablja iz trt in korenin raznovrstne živali (še posebno posrečene so njegove vodne ptice) in kipce za jaslice ter celo marsovečke. Z dleti in rezili pomaga lesenim gmotam, ki jim je že narava nakazala obliko, otresti se navlake in zaživeti. Pred začudenimi očmi otrok je gospod Mirko s pipcem izrezljal nežne planike. Drznim cicibanom pa je priporočil, naj se sami nikar ne lotijo rezljanja; rezilo namreč rado zareže v prst namesto v les. To se je zgodilo tudi njemu pri prvih poskusih.

Čeprav je bilo vreme precej muhasto, je udeležencem centra uspelo podati se v pevski park in si ogledati bujni soški breg. V budnem spremstvu mladih fantov in deklet so se sprehodili po starem gorškem središču in se povzpeli do srednjeveškega gradu.

V zadnjih brezbskrbnih dneh, v naročju lepo urejenega vrta, so se otroci še poslednjih pomerili s prijatelji v najljubših športnih panogah, nakar so se morali posloviti od zabavnih doživetij. V slovo so si zaklicali: Nasvidenje prihodnje leto!

## TISOČ SLOVENCEV - TISOČ DAROV

ZA KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ

J.M. 200.000 lir.

Svoj prispevek lahko nakažete na uredništvu Novega glasa ali na tekoči račun št. 31276 na Kmečki banki.

### OBVESTILI

**ZVEZA KULTURNIH** organizacij Nova Gorica in vaški odbor Biljana-Zali Breg prirejata v soboto, 26. julija, ob 20.30 v Biljani Spominski večer ob 30. obletnici smrti pesnika Alojza Gradnika.

**OB PRAZNOVANJU** sv. Ane prireja rajonski svet v sodelovanju s KD Sabotin v petek, 25. t.m., v prostorih osnovne šole nastop treh domačih ansamblov. Vabljeni mladi! V soboto bodo nastopili Briški odmev, Veseli bratci, nato bo baklada v dobre namene.

### DAROV

**ZA PODGORSKO** cerkev: v spomin na pok. Konrada Hvala daruje Prosvetno društvo Podgora 100.000 lir.

**V SPOMIN** na dragega očeta Konrada Hvala darujeta Mimi in Klavdija 200.000 za podgorsko cerkev; Klavdija in Natko 150.000 za zbor Podgora; brat Albin in Marija 100.000 za zbor Podgora.

**ZA CERKEV** na Vrhu sv. Mihaela: Cilka Černic Cotič ob zlati poroki 100.000 lir.

**ZA CERKEV** v Rupi: N.N. 30.000 lir.

**ZA POTREBNE** otroke iz Bosne: nečakinja Štefanija in Rudi v spomin na teto Rozalko 50.000 lir.

**ZA CERKEV** na Peči: Anica Kovic Malič z družino v spomin na mammo Rozalko 150.000; Niko z družino, namesto cvetja na grob tete Rozalke 50.000; Rezi Kovic Pečtejan v spomin na mammo Rozalko 100.000; druž. Danile in Danila Čevdek, v spomin na Rozalko 50.000 lir.

**ZA MEPZ** Rupa-Peč: Anica Kovic Malič z družino v spomin na mammo Rozalko 100.000 lir.

**V SPOMIN** na pok. s. Karme-

lo in Rafaelo daruje stari prijatelj; za Zavod sv. Družine 200.000, za slovenske misijonarje 200.000 in za Katoliški dom 200.000 lir.

**ZANOVO** cerkev na Palkišču so darovali v letu 1997: Jožef Vizintin 300.000, Marija Devetak R. 500.000, Leopold Ferletič 500.000, Marija Fontana K. 70.000, Ana Vizintin 100.000, Ida Frandolič D. 200.000, Mirko in Ema Mužič, Števerjan 100.000, N.N. 300.000 lir.

### ZAHVALA

Čutim dolžnost, da se javno zahvalim tajnici g. Metodi Češcut, ki je ob tej priliki prekinila dopust, pomožni tajnici gospe Elviji Marušič, prof. Hijačintu Jussi, ki je tudi prekinil dopust, in postrežniku g. Emilu Jarcu, ki so z običajnim čutom dožnosti in sodelovanju v teh vročih poletnih dneh prenesli arhiv iz prostorov, ki so namenjeni slovenski sekciji III-ja, v podzemne prostore istega centra. To je samo kaneček tistega nevidnega, neprižnanega, neizplačljivega, a dragocenega dela, ki ga opravlja neučno osebje, zato da šolska ladja lahko mirno pluje vrtincu pristojnosti in nepristojnosti navkljub. - Ravnateljica Majda Štiligoy Corsi

### UMRL JOŽKO PAHOR

V 55. letu starosti je v Tržiču umrl Jožko Pahor, dolgoletni tajnik Državnega poklicnega zavoda I. Cankar. Njegova prerana smrt je hudo prizadela ne le družino, temveč tudi širšo zamejsko skupnost. Pokojnik je bil aktiven član Sindikata slovenske šole in dolgoletni predsednik Slovenskega lovskega društva F-Jk. Hudo prizadeti družini izrekamo globoko občuteno sožalje.

## ZAPUŠTILI STA NAS DVE ŠOLSKI SESTRI

KAZIMIR HUMAR

Preteklo nedeljo smo brali v evangeliju o Jezusu, ki je rekel učencem: "Pojdite v samotni kraj in se odpočijte!" Te besede so se prejšnje dni izpolnile v Gorici: v Zavodu sv. Družine je Kristus poklical k večnemu počitku dve šolski sestri. V soboto je bil pogreb s. Karmele (desno), v ponedeljek pa s. Rafaela.



Žbogar ob udeležbi 14 duhovnikov; poslovljene besede je imel msgr. Franc Močnik.

Ko je s. Karmela ležala na parah, je nebeški Ženin poklical k sebi s. Rafaela. Ob 80-letnici rojstva je podpisaneu sama orisala svojo življenjsko pot. Rodila se je v Zaloščah pri Dornberku 14.10.1912 kot dvojčica v družini enajsterih otrok, dvojčica je kmalu umrla. Med prvo svetovno vojno so morali v begunstvo na Dolenjsko. Po vrnitvi je opravila štiri razrede osnovne šole doma v Zaloščah, nato so jo starši poslali v šolo v samostan sester v Tomaju. Tam je dozorel tudi njen poklic, da je vstopila v red šolskih sester. Te so jo poslale v Gorico k uršulinkam na učiteljske. Toda pojavila se je potreba v Kairu in predstojniki so poslali tja mlado Rafaelo za pet let. Ob vrnitvi je kot privatistka opra-

vila učiteljsko maturo. Kot učiteljica je potem učila na osnovni šoli v Tomaju, dokler ni nova oblast l. 1947 podržavila zavod in sestre so morale zapustiti Tomaj. S. Rafaela je tedaj prišla v Gorico v Zavod sv. Družine in tu ostala deset let, seveda v starem zavodu, ki ga je kupil in vodil do smrti msgr. Andrej Pavlica. Leta 1957 je bila izvoljena za provincialko tržaške redovne province ter odšla v Trst. Kot provincialka je povečala redovno hišo za nov trakt. Po šestih letih je odložila službo provincialke in se vrnila v Gorico. Tu jo je čakalo novo veliko delo, zgradba novega zavoda. O tem je sama tako dobesedno pričala: "Poslopje sirotišča je bilo zelo staro, še iz preteklega stoletja, in je bilo potrebno prenove in popravil. Ugotovile pa smo, da bi prenova ogromno stala, zato smo se odločile, da staro poderemo in zgradimo novo.

Morale smo to storiti tudi zaradi inšpekcij, saj so grozili, da zavod zaprejo." Glavni pobudnici sta bili s. Rafaela in s. Ahacija Kacin.

Pogreb sestre Rafaela je bil v ponedeljek, toda že prejšnji dan so truplo pokojnice prenesli v veliko dvorano v zavodu in ljudje so prihajali jo kropiti. Naslednji dan so se zbrali k sv. maši in pogrebu številni njeni sorodniki in znanci iz Dornberka, pa tudi številni verniki iz Gorice, saj je bila mnogim znana. Kapela je bila premajhna. K oltarju so ob 11. uri pristopili duhovniki, 25 po številu. Somaševanje je vodil Viktor Bercé, upokojeni župnik sedaj v Dornberku, poleg njega sta somaševala Jožko Bercé, župnik v Vrhpolju in Bogdan Bercé, župnik v Ilirski Bistrici, vsi trije sorodniki pokojne sestre Rafaela; z njimi je somaševalo še 22 drugih duhovnikov. Ob začetku maše je Viktor Bercé orisal življenje pokojne sestre. Med mašo je spregovoril g. Karel Bolčina, župnik v Štandrežu. Razvil je misel o svetopisemskem Jobu, ki je kljub preizkušnjam ostal zvest Bogu, in dodal, da je bila pokojna sestra kot šesta modra devica iz evangelija, ki je šla naproti Ženinu s svetilko vere, upanja in ljubezni. Pokopal jo je g. Cveto Žbogar.

Draga sestra Rafaela, veliko dobrega ste storila v življenju za Jezusa in za bližnjega, pravični Sodnik vam je gotovo že vse bogato poplačal, kakor vsi upamo in verujemo.

RAJONSKI SVET ZA PODGORO - PD PODGORA,  
V SODELOVANJU Z ZSKP

DRUGA REVIJA PEVSKIH ZBOROV  
"NA BRITOFU"

Sodelujejo: MePZ Podgora, MoPS Akord, MePZ Corale di Rauscedo - Rauscedo (PN), MePZ Gialuth - Roveredo in Piano (PN)  
Stopnišče pred cerkvijo sv. Justa, Trg Lojze Bratuž - Podgora,  
v soboto, 26. julija, ob 21. uri.

V PRIMERU SLABEGA VREMENA BO REVIJA POTEKALA  
V BIVŠI OSNOVNI ŠOLI V PODGORI

**Zlatarna  
ŠULIGOJ**

Ul. Carducci 49 - GORICA

1897-1997

Posobne ugodnosti  
ob  
100-letnici



■ Daruj opeko za novo cerkev v Dolu

■ Prispevaj za obnovev cerkve sv. Antona v Jamljah

**TEBI IZBIRA!**



ČEDAD / MITTELFEST 1997

## EVROPSKA IDENTITETA POMENI ISKANJE IDENTITETE

ERIKA JAZBAR

Šesta izvedba čedajskega Mittelfesta je vzbudila veliko zanimanja tako med občinstvom kot pri številnih domačih in tujih medijih.

Claudio Magris, avtor romana *Donava*

Glasba, ples, film, gledališče, proza, poezija in lutke so protagonisti najpomembnejšega poletnega kulturnega dogodka v F-Jk.

Vodilna nit čedadske manifestacije bo vnovič poglobitev identitete, pojma, ki nam zveni zelo domače, saj se ga poslužujemo ob marsikateri priveditvi, raziskavi in javnem nastopu, vendar kljub temu ostaja dojemljiv le v svojih glavnih obrisih in nikdar definitivno. Pozornost letošnjih sodelujočih pa je in bo (do nedelje) pripovedovala ne le o etnični specifični identiteti, temveč nam bo predstavljala identitete raznih stanj, generacijskih, zgodovinskih, osebno doživljajskih.

Mittelfest je v sobotnih jutranjih urah odprl neformalno

in nepompozno intelektualce, filozof in zgodovinar Mitteleurope Massimo Cacciari; v svojem posegu-pogovoru je spregovoril o Evropskem otoku (Arcipelago Europa) oz. o evropski identiteti, za katero je značilno predvsem iskanje le te identitete: dvomi, vprašanja, problemi, konflikti, nenehna iskanja ravnotežja in definicij, ki so vedno nedokončna, mobilna, kompleksna.

Dolgo pričakovana manifestacija otvoritvenega dne je bila gledališka interpretacija Magrisovega romana *Donava*. Avtor in režiser Giorgio Presburger se je načelno odločil za branje brez scenskega prevoda proznega dela, kajti avtonomija besede je bila dovolj popolna, da je lahko zaživela ob samem avtorskem branju

igralcev. Simbioza med teatrom in literaturo je ponovno zazvela na Mittelfestu. Ta ni (le) kulturno srečanje, na katerem se predstavlja kulturno delovanje srednjeevropskih narodov, temveč si prizadeva predvsem, da bi vzbudilo močne občutke in problematična vprašanja.

Instrumenti takega iskanja so poleg gledališča še glasba, klasična, folk, jazz, instrumentalna in vokalna; pri tem velja omeniti nedeljski nastop (ob 17. uri) v Landarski jami zamejskega harmonikarja Corrada Rojaca.

Pomembna ravnina raziskovanja pa je seveda literatura. Umetniški vodja druge izvedbe večerov s poezijo je Cesare Tomasetig, ki predstavlja tudi letos avtorje z našega srednjeevropskega območja. Kosovel je kraljeval na lanskoletnih srečanjih, letošnji protagonist pa je bil Madžar Attila Jozsef, medtem ko je bil na programu še večer z Michelstaedterjem in s furlanskim poetom Lucianom Morandijem.

Nazadnje povejmo še o lutkah, ki se od 16. julija potepajo po Nadiških dolinah. Lutkovni festival, za katerega odgovarja Roberto Piaggio, je na sporedu že četrto leto. Dvajset lutkovnih skupin iz Mitteleurope bo s svojimi skoraj 50 nastopi obiskalo vse vasi in zaselke Beneške Slovenije do nedelje ob 11. uri, ko bo v špeterski občinski dvorani na graditev najzaslužnejših protagonistov. Šesta izvedba Mittelfesta se bo končala v nedeljo, 27. julija, z nastopom Giorgia Gaberja (*Giorgio Gaber per Mittelfest*, trg Duomo ob 21.30).

devo obrazložil tudi italijanskemu zunanemu ministru Lambertu Diniju in ga izrecno prosil za pomoč pri spremljanju postopka za sprejetje kandidature. Tanfani je tudi podčrtal, kako je že pomembno dejstvo, da so ob tromeji vzpostavili zgledno sodelovanje, kakorkoli se bodo stvari že razvile. Predstavitev se je udeležil tudi nekdanji koroški smukaš in dalj časa najpopularnější avstrijski športnik Franz Klammer (doma iz Bad Kleinchirchheim), ki je predsednik podporne organizacije za promocijo iger ob tromeji.

### OBVESTILO

**Romanje treh Slo-**  
**venij na Sv. Višarje**

Letošnje tradicionalno romanje treh Slo-

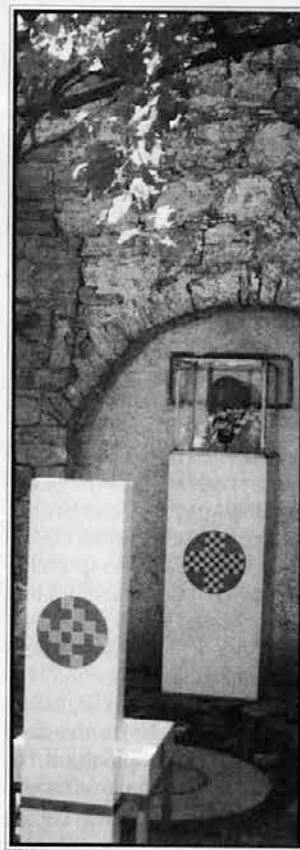
## VELIKO VEČ KOT SAMO UMETNIŠKA RAZSTAVA

PETER GUS

Ob koncu prejšnjega tedna je bil odziv občinstva ob umetniški razstavi *Postaja Topolove* še večji kot v prejšnjih dneh. Program je bil prav tako bogat in je kljub nenaklonjenemu vremenu privabil v vas veliko število ljudi, ki so s svojo prisotnostjo na različnih predstavah izkazali izredno navdušenje; mogoče tudi zato, ker je Topolove vas, kjer je gostoljubnost doma, zanimiva točka na zemljevidu, podobna laboratoriju, kjer skupaj živijo različne kulturne izkušnje.

Poglejmo, kaj nam je tokrat ponudila *Postaja Topolove*. V soboto zvečer je bila na vrsti projekcija t.i. "de-kompozicij" filmskega ustvarjalca Jurgena Rebla. Le-ta kot ustanovni član nemških filmarjev skupine "Schmelzahin", ki je bila sicer razpuščena pred osmimi leti, raziskuje v svojih stvaritvah pa tudi v številnih prireditvah reakcije filmskega traka pod vplivom bakterij, vremenskih dejavnikov in različnih kemičnih postopkov. Med njegove prve samostojne filme sodita "Rumpelstilzchen" in "Passion", oba ročno izoblikovana, v katerih odigrava veliko vlogo barve in utripajoče strukture. Deli pa sta kljub abstraktnemu videzu vsebinsko dokaj stvarni, saj v njihju avtor povzema motiv večnih procesov stvaritve, razvoja in uničenja. V filmu *Passion* postane ta motivika še bolj izrazita, saj v njem Reble spremlja faze dozorevanja otroka v materinem telesu, s tem da sledi poteku letnih časov do rojstva. Delo je v soboto predvajal Roberto Aita, ki že vrsto let sodeluje pri pobudi.

Zanimanje je brez dvoma vzbudila tudi zvočna eksperimentalna umetnost ameriškega ustvarjalca Duncana. Njegovo zadnje delo z naslovom *Koncert*, ki ga je predstavil v nedeljo, 20. julija, je rezultat snemanja zvokov in šumov iz Topolovega (žuborenje voda, žvrgolenje ptic v gozdu, glasovi...) ter računalniškega filtriranja. S to tehniko se avtor ukvarja že dolgo vrsto let in je v svoji karieri posnel že kakih 30 plošč oz. zgoščenk v sodelovanju z radijskimi postajami Evrope, Japonske in Amerike. Sledila je njegova kreacija *Kick*: prvič je bila predstavljena leta 1991 v Linzu na prireditvi *Arts Electronica*, nato pa še v Amsterdamu, Berlinu, na Dunaju in letos poleti v Italiji (Topolove)



Primer instalacije, ki nam ga letos ponuja Postaja Topolove

ter predstavlja amplifikacijo čutnega stanja, ki se doseže s posebno obliko dihanja.

Spet so zavzeli tudi "glasovi iz čakalnice". Ob 24-letnici smrti Christine Levant je v petek, 18. julija, založnik Hans Kitzmüller predstavil koroško pesnico in njeno pesniško ustvarjalnost.

V soboto je prišel na vrsto kvartet Kramar, v nedeljo pa je sledila lutkovna predstava, ki je pomenila za otroke enkratno doživetje, saj so ob koncu igre nagradili igralce z glasnim odobravanjem.

Tudi letos je tako *Postaja Topolove* uspešno sklenila svoje večkulturno delovanje, ki ni samo na umetniškem področju, ampak zavzema tudi velik socialen pomen. Postaja namreč ni gola umetniška razstava, ampak pomeni, zakaj ne, tudi pretvezo za srečanja tam, kjer je vse težje se srečevati. Vsekakor je sedaj Topolovo odprto vse leto in tudi v zimskem času prihaja do kratkih posegov. Za tiste pa, ki jim je vas težko dostopna, so organizatorji celo pripravili posebno stran na Internetu, kjer je mogoče najti vse informacije v zvezi z delovanjem Postaje (<http://www.giardini.sm/shtetl/topolo>).

## PESEM KOROŠKIH ROJAKOV

Korošci so v Ljubljani na predvečer slovenske državnosti zapeli s srčnostjo, ki kaže, da je ta dan tudi njihov praznik.

Na predvečer Dneva državnosti so člani orkestra Slovenske filharmonije, pevci MePZ Danica iz Št. Primoža, MePZ Peca iz Globasnice in MePZ Gorotan iz Šmihela v okviru 200-letnice rojstva Franza Schuberta v ljubljanski stolnici priredili peto mašo v ES-duru D 950. Žal jih (tudi druge zamejske kulturnike) domovina na takšna srečanja, za katera so imeli dodatne polletne skupne priprave vseh zborov, vabi odločno pre malo. S tem delom, ki ga je Schubert ustvaril v letu svoje smrti, se je v sijajni luči predstavila slovenska glasbena kultura na Koroškem. Okoli devdeset pevcev treh slovenskih koroških zborov, instrumentalisti Slovenske filharmonije ter priznani solisti so pod vodstvom mag. Stanka Polzerja proslavili jubilej nad vse slovesno in, kot je povedal soorganizator iz Koroške g. Janez Hudel, pokazali, kaj znajo. Pred navdušenimi poslušalci v prepolni cerkvi je bil tega mnenja tudi slovenski nadškof dr. France Rode, ko jih je pozdravil: "S svojo visoko strokovno glasbeno izvedbo ste dokazali, kakšna je vaša kultura na Koroškem."

- MIRAN MIHELIC

## ŠE ENA ORGANIZACIJA NEKDANJH PARTIZANOV?

Nekdanji partizan dr. Ludvik Čanžek, ki je več let živel kot politični emigrant v Švici, je v časnikih dal predlog za ustanovitev nove organizacije borcev, t.i. Svobodnih partizanov. Svojo pobudo je utemeljil z mnenjem, da obstoječa Zveza združenj borcev in udeležencev Narodnoosvobodilnega boja v Sloveniji ne more govoriti v imenu vseh partizanov, "kajti velika večina nas ni odšla v partizane z namenom izvesti revolucijo in tudi nismo sodelovali pri zločinih po končani vojni leta 1945".

V pozivu je nadalje zapisal: "Vtisi, ki sem jih dobil pri svojem prvem obisku Kočevskega roga 22. junija letos, so bili tako presunljivi, da sem se odločil dati omenjeno pobudo za ustanovitev Združenja svobodnih partizanov. Zato vabim vse partizane in terenske sodelavce, ki so se bojevali ali delali za svobodo in ne za komunizem in ki ne soglašajo s politiko Zveze združenj borcev, pod vodstvom generala jugoslovanske armade Ivana Dolničarja, in ne sprejemajo navodil, ki jih je tej organizaciji dal nekdanji predsednik Socialistične republike Slovenije Janez Stanovnik, objavljenih v članku *Politična analiza*, da postanejo člani nove organizacije, Združenja svobodnih partizanov."

### ZIMSKE OLIMPIJSKE IGRE 2006

## BIVŠA CARINARNA SEDEŽ "IGER BREZ MEJA"

ERIK DOLHAR

Odprli so ga na  
Kokovem pri Trbižu

V soboto, 19. t.m., so na italijansko-avstrijskem mejnem prehodu Kokovo pri Trbižu uradno odprli urad "brez meja", kjer bo sedež organizacijskega odbora za skupno priredbo zimskih olimpijskih iger leta 2006 ob tromeji Italija-Slovenija-Avstrija. Sedež olimpijskega odbora je v bivši carinarni, ki je last avstrijskih oblasti. V njem sta tudi sejna soba z napravo za simultano prevajanje in soba za prostovoljce. Površina znaša 500 m<sup>2</sup>.

Deželni odbornik za turizem Roberto Tanfani, podpredsednik Koroške Michael Ausserwinkler in sekretar v slovenskem ministrstvu za šport Marko Trškan so ob odprtju poudarili, da je urad pomembna pridobitev, saj se bli-

ža čas odločitve o kraju zimskih olimpijskih iger leta 2006. V prihodnjih mesecih bodo namreč na tromeji dokončno izoblikovali dosje za izvedbo iger, ki ga bodo nato skupno predstavili Mednarodnemu olimpijskemu komiteju. Septembra bo namreč ta odbor izbral sedež poletnih olimpijskih iger leta 2004, kar bo prav gotovo vplivalo na skupno kandidaturo, saj je med tekmeči za dodelitev poletnih iger tudi Rim. Če bi Rim odpadel, bi imela tromeja večje možnosti in bi tudi italijanski olimpijski komitej z večjo vnemo podpiral kandidaturo Italije, Slovenije in Avstrije.

5. oktobra bo na Koroškem referendum, na katerem bodo prebivalci soddločali o kandidaturi. Končna odločitev bo padla šele l. 1999.

Odbornik Tanfani je ob tej priložnosti poudaril, da je za-



TRETJA KNJIGA MSGR. JANEZA FILIPIČA, ŽUPNIKA V LOKAVCU

## OTALEŽ, SKORAJ TISOČ LET ZNANO NASELJE NA SONČNI STRANI ALP

MARJAN DROBEŽ

Dobro znani so slovenski duhovniki-pisci v Beneški Sloveniji, razna dela pa izdajajo tudi nekateri duhovniki v Vipavski dolini oz. na Goriškem. Tako smo posredno izvedeli za knjigo o Otaležu, skoraj tisoč let starem naselju na sončni strani Alp, med Primorsko, Notranjsko in Kranjsko. Napisal jo je oz. gradivo zanjo zbral, priredil in "svojim rojakom podaril domačin Janez Filipič", kot je poudaril na začetku svojega dela. Msgr. Janez Filipič je že 18 let župnik v Lokavcu pri Ajdovščini, literarno pa se je predstavil že prej z dvema deloma; leta 1979 je izdal dokumentarno delo o Idriji in njenih spomenikih sakralne umetnosti, leta 1993 pa je izšla njegova knjiga o Lokavcu pod Čavnom.

Sedanja nova knjiga o Otaležu ima, sodimo, dvojno vrednost. Opisuje in spremlja sicer zgodovino Otaleža ter jo dokumentira in ocenjuje, toda polovica omenjenega dela je namenjena kroniki in opisom drugih dogodkov in gibanj v splošni zgodovini Slovencev, zlasti vlogi in delovanju Cerkve na Primorskem. Tako ima bralec oz. ljubitelj ali preučevalec naše preteklosti na voljo dovolj gradiva, ki je lahko izhodišče ali temelj za njegovo

**Spodbudno in premalo znano je spoznanje, da mnogi slovenski duhovniki pišejo tudi knjige, a o tem ne govorijo, zaradi česar širša javnost o njihovih literarnih delih oz. dosežkih ni dovolj seznanjena.**

delo. V knjigi so poleg avtorjevega izvirnega teksta ponatisnjeni nekateri odlomki iz drugih del, katerih naslovi so nakazani v vsebini. Objavljena je tudi popolna bibliografija knjig, ki jih je msgr. Filipič uporabil oz. upošteval pri svojem delu.

Ko opisuje in razčlenjuje preteklost Otaleža, svojega rojstnega kraja, piše o 933-letnici prvega znanega zapisa o Otaležu, 500-letnici podružnih cerkva tamkajšnje duhovnije, 300-letnici samostojne kaplanije Otalež, 150-letnici nove župnijske cerkve, 100-letnici samostojne kuracije, 60-letnici samostojne župnije Otalež, 50-letnici mašništva pisca knjige, 50-letnici poraza fašizma in nacizma, 5-letnici samostojne države Slovenije, o obisku Janeza Pavla II. v Sloveniji l. 1996 ter o škofu Antonu Martinu Slomšku.

Kot omenjeno, je knjiga svojevrstna simbioza Otaleža in njegove zgodovine ter drugih dogodkov, ki so zaznamovali našo preteklost in življenje. Tako so opisani krščanstvo na ozemlju slovenskega Primorja, zgodovina koprške škofije, začetki krščanstva na Primorskem, razvoj oglejsko-goriške Cerkve, razvoj tržaške, koprške, tržaško-koprške ter razvoj reške Cerkve. Avtor v svojem novem delu obravnava tudi vlogo Marije v zgodovini Goriške, Oglejski patriarhat, pozni srednji vek pri nas, pokristjanjevanje Slovencev, madžarske in turške vpade v naši preteklosti, protestantizem, Svetogorsko mater božjo, Marijo v dobi katoliškega prepoveda, prosvetilstvo, Brezmadežno v 19. stoletju, Vnebovzeto v 20. stoletju, Verski položaj v zadnjem stoletju, Marijo v zadnjih petdesetih letih, Marijine družbe in Marijo vnebovzeto-Kraljico veselstva.

Pisec je v knjigi objavil tudi svoja osebna razmišljanja o Otaležu in Cerkljanski.

"Cerkljanska, h kateri spada tudi župnija Otalež in moja rojstna vas Lazec, je moja ožja domovina, kjer sem se rodil in dorasel, zato jo imam rad. Vesel sem vsakega njenega napredka, kakor me teži vse,

kar jo bremenijo. Doraščal sem pod Italijo, ki nam je vsiljevala svojo kulturo in svoj jezik ter nas tako hotela oropati največje naravne vrednote materinega jezika in ljubezni do svojega naroda. Naravno je, da so se vsi Primorci oprijeli prvega gibanja, ki je med zadnjo svetovno vojno začelo upor proti okupatorju. Na žalost pa je bilo to gibanje pod vodstvom komunistične partije, ki je brezbožna, zato duhovniki nismo mogli biti navdušeni nad njim, čeravno so duhovniki vsa leta Avstrije in Italije s slovensko besedo, poukom in pesmijo držali pokonci slovensko zavest. Tiste duhovnike in tudi laike, ki so jim bili na poti je to gibanje odstranilo z umorom. Na Cerkljanskem je na žalost padlo veliko mož in fantov, ki so ljubili svojo zemljo in se zanjo borili. Bilo je tudi več oseb, katerim ni bila dokazana krivda in so bili umorjeni kot izdajalci svojega naroda, med temi dva cerkljanska kaplana, Lado Piščanc in Ludvik Sluga. Oba sem poznal, bila sta dobra duhovnika, narodno zavedna Slovenca, ki sta bila za svoje ljudstvo pripravljena na vsako žrtev. Žrtev njunega mladega življenja naj prikljče mnogo milosti na slovenski narod in veliko božjega blagoslova na celotno Cerkljansko."

Novo knjigo msgr. Janeza Filipiča so lektorirali profesorji Marijan Breclj, Franc Kralj in Branko Melink.

ZA POŽRTOVALNO IN USPEŠNO DELO

## DR. VILJEM ŠČUKA NAGRAJENEC OBČINE NOVA GORICA



Med letošnjimi nagrajenci mestne občine Nova Gorica je tudi znani psihoterapevt dr. Viljem Ščuka. Nagrado je prejel za dolgoletno požrtvovalno in uspešno delo na področju šolske medicine in psihoterapije. Obširen pogovor z njim, ki je obsegal številna zelo aktualna vprašanja in tudi stiske Slovencev, smo pred kratkim objavili v Novem glasu.

V utemeljitvi priznanja je bilo zapisano, "da dr. Viljem Ščuka deluje kot šolski zdravnik od leta 1975 dalje, v tem obdobju pa se je aktivno ukvarjal z organizacijo osnovne zdravstvene službe na Goriškem in se intenzivno strokovno izpopolnjeval. Posebno se je posvečal pedopsihia-

triji in psihoterapiji. Leta 1983 je pri Zdravstvenem domu v Novi Gorici ustanovil ambulanto za motnje v razvoju, ki jo še zmeraj vodi. Ta ambulanta je dejansko postala svetovalni center za otroke, mladostnike in za starše iz celotne Goriške."

Velik je delež dr. Viljema Ščuke v boju proti drogami oziroma zasvojenosti z mamilami. Ta problem je na teritoriju mestne občine Nova Gorica čedalje bolj zaskrbljujoč. "Kot strokovnjak s 30-letnimi izkušnjami in zaradi poznavanja problemov mladih na Goriškem, je hkrati zagovornik mladine in svetovalec tistih odraslih, ki oblikujejo življenjsko pot otrok in mladine."

EVFORIJA ZA AMERIŠKI VOJAŠKI MONSTRUM

## IZ ANTIMILITARISTOV V OBČUDOVALCE LETALONOSILK

MILAN GREGORIČ

**Ob nedavnem krajšem obisku letalonosilke J.F.K. v koprskem pristanu smo bili pričrta nenavadni pozornosti slovenske javnosti do tega dogodka, ki se je na trenutke spreverčala v pravi cirkus.**

Začelo se je s skoraj vratomlomi prihodom predsednika vlade Drnovška na ladjo, ko je bila ta še na odprtem morju, od koder naj bi "celo telefoniral" kolegu Clintonu, ki pa očitno ni pokazal pravega poslušanja za ta veliki podvig ter nas kar še naprej pušča v predverju NATA. Nadaljevalo se je s prometnim infarktom v Koprju, kamor so naenkrat prihrumele množice novodobnih romarjev, iskalec senzacij in častilcev orožja iz vse Slovenije in kljub neznošnim vremenskim prilikam potrpežljivo čakale tudi po nekaj deset ur, da bi se lahko s svojimi rokami dotaknile tega tehnološkega čuda. Manjkalo je samo še to, da bi ob tej priložnosti ljudje od vznihanja padali v nezavest. Romanje so izdatno podprli lokalni in vseslovenski mediji z vznesenim opisovanjem vsakršnih koristi in zanimivosti obiska in z izrecnim poudarjanjem zavisti, ki naj bi

razžirala sosede Tržačane, ker niso uspeli pritegniti letalonosilke v svoje pristanišče. Evforiji se je pridružila tudi občina Koper kot gostiteljica, ki je naredila vse, kar je bilo v njeni moči, da bi pettisočglavemu mornariško-letalskemu korpusu kar se da olepšala bivanje pri nas. In to nedolgo po tem, ko pa je nekontrolirano strelala svoj žolč na splavitev prve, uboge slovenske vojaške jadrnice in ko je skozi usta svojega prvaka Aurelia Jurija takoj, šele po razpadu pokojne Federativne, začela na veliko mahati z zastavo demilitarizacije. Kot da bi orožje v slovenskih rokah predstavljalo za Koper grožnjo, tisto v ameriških pa nezansko varnost! Da ne omenjam pri tem problema stroškov, ki so jih zahtevali varnostni in drugi ukrepi in ki so malo spominjali na nedavni obisk v Piranu, ali celo kar na papežev obisk, ob katerem pa smo se še kako razkričali o njihovi domnevni neopravičenosti.

Tako smo se v kratkem času nenadoma prelevili iz zagriženih antimilitaristov in še prej antiimperialistov v vznesene občudovalce njihovih letalonosilk ter smo z našimi politiki na čelu, mimo slehernega človeškega dostojanstva, pripravljani tudi klečplaziti pred njihovimi durmi.

### ZAKON PROTI ZAPOSLOVANJU IN DELU NA ČRNO

Slovenska vlada je pred dnevi obravnavala stanje na področjih zaposlovanja in dela na črno. Le-to se je zelo razširilo tudi zaradi socialnih težav in stisk znatnega dela prebivalstva. Menijo, da vrednost dela na črno, ki je razširjeno domala v vseh dejavnostih, posebej pa v gradbeništvu, prevozništvu ter v gostinstvu, dosega vrednost, ki je enaka pribl. četrtini domačega bruto proizvoda v Sloveniji. Vlada pripravlja poseben zakon proti zaposlovanju in delu na črno. Deluje pa že tri inspekcijske službe, ki bodo preprečevale omenjene protizakonite de-

javnosti. Kazni za kršilce so po že obstoječih zakonih visoke. Za zaposlovanje in delo na črno znašajo od 150 tisoč do 400 tisoč tolarjev. Kljub odločni politiki in ukrepom proti zaposlovanju in delu na črno pa je težko pričakovati, da bi omenjena pojava zatrdili oz. bistveno omejili. Potekata namreč prek najrazličnejših oblik, tudi zelo prefinjenih, ki jih je težko odkriti in preprečiti.

### GRADNJA NOVE STAVBE ONKOLOŠKEGA INŠTITUTA

V Ljubljani je minister za zdravstvo dr. Marjan Jereb pred dnevi položil temeljni kamen za novo poslopje Onkološkega inštituta. Pravzaprav gre za kompleks novogradenj in za prostorsko preureditev ter posodobitev obstoječih poslopij, ki so stare od 100 do 200 let. Gradnja bo potekala v dveh fazah, ki bosta končani do leta 2001.

V Sloveniji odkrijejo vsako leto okrog 700 novih rakavih obolenj. Zdravniki in raziskovalci so uveljavili nekatere uspešne načine zdravljenja, tako da je Onkološki inštitut v Ljubljani dosegel raven najuspešnejših takih bolnišnic v Evropi. Ustrezno se je povečalo tudi število ozdravljenih pacientov, čeprav je pri tem najvažnejše, kdaj bolezen odkrijejo. Predvsem so uspešni pri zdravljenju raka na dojkah.

## OŽIVLJENI MAROGOVNIK V BILJAH

MARJANA REMIAŠ

Hommage kiparju Negovanu Nemcu

Po desetih letih molka se v neslišnost nekdaj močno izrazite kiparske govornice vrača življenje. Atelje, v katerem je pred desetletjem še ustvarjala kiparska roka Negovana Nemca, se prebujala iz sna. Galerija Nemec je v sodelovanju s Famul Stuart, šolo uporabnih umetnosti iz Ljubljane, na Morogovniku v letošnjem poletju organizirala kiparske delavnice, na katerih ustvarjajo mladi umetniki. Delavnice, prva študentska se je zaključila pred tednom, nadaljevala pa se bo v avgustu, vodi Rene Rustjan, akademska kiparka, učenka preminulega umetnika. Dela, ki bodo nastala v letošnjih delavnicah, bodo udeleženci razstavili 23. avgusta, ko bodo na Morogovniku v Biljah za ljubitelje umetnosti, novinarje, udeležence kolonij in obiskovalce, pripravili Dan odprtih vrat.

Desetletnico smrti kiparja Nemca pa bodo na Goriškem obeležili tudi v letošnji jeseni z razstavo, ki jo pripravlja Goriški muzej, bogatim katalogom in ponatisom knjige z naslovom *Živeti z njim*, ki jo je napisala umetnikova soproga, umetnostna zgodovinarica Nelida Šilič Nemec.

### SLIKE ANKE KRAŠNA V AJDOVŠČINI

V Pilonovi galeriji so 11. julija odprli razstavo del Anke Krašna. Slikarka, diplomantka ljubljanske akademije iz razreda prof. G. Stupice (1976), je leta 1979 zaključila na Alu še specialistični študij pri prof. Ciuhi in Kokalju. Danes je izredna profesorica za risarsko oblikovanje na mariborski Pedagoški fakulteti. Tokrat se predstavlja s ustvarjalno bero zadnjih petih let. Izbor zajema abstraktni del njenega snovanja, v katerem prihajajo na površje materialna kakovost, struktura in barvitost slikovnega tkiva. "Slik se rada dotikam", priznava slikarka. Dotiki pomenijo zanjo predvsem neposreden stik z barvo, ki jo najpogosteje iztisnjeno iz tube nanasa na platno kar s prsti. Debeleše nanose je slikarka sprva dopolnjevala s prosojno izcejenimi curki barve, hlastno dodajala, prekrivala in mestoma spet dopuščala platneni strukturi, da je presevala skozi barvne plasti, zdaj pa nas grobo razbrzdana povrhnjica nagovarja s svojo čutno močjo. Krašne slike bodo svojo energijo izžarevale v Pilonovi galeriji do konca meseca julija.



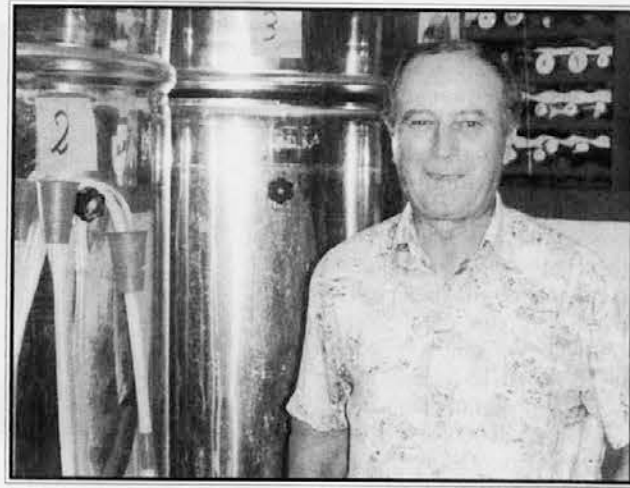
POGOVOR / ARNALDO FERFOGLIA

SGZ - GORICA / SEJA PREDSEDSTVA

## "TUDI NA GORIŠKEM KRASU IMAMO VINO DOC"

DANIJEL DEVETAK

Gospod Arnaldo Ferfaglia je doma v Doberdolu, kjer s tipičnim slovenskim veseljem do dela in zemlje obdeluje svoje trte ob jezeru. Prav pred kratkim je dosegel - in v Doberdolu je prvi -, da je vino, ki ga prideluje, poimenovano DOC (s kontroliranim poreklom). Eno je namreč imeti trte DOC, drugo pa imeti vino DOC.



gre za kakovostno vino DOC in se kot tako lahko prodaja. Vino DOC imamo letos prvo leto. Potrdilo smo prejeli meseca maja. Na licenciranih doberdolskih vinogradnikih, proizvajalcev vina DOC, je številka ena.

### Kaj vam pomeni to, da imate vino DOC?

To sem naredil predvsem iz osebnega veselja. Želel pa sem dokazati, da imamo tudi v Doberdolu, na goriškem Krasu, vino s kontroliranim poreklom. Dobro bi bilo, če bi se tudi drugi, predvsem mlajši vinogradniki, ki imajo več zemlje, zavzemali za to, da bi se tudi naše dobro vino bolj uveljavilo, da bi ga ljudje spoznali.

### Ali stekleničite sami?

Zaenkrat nisem pripravljen za to. Če se bo pa v prihodnosti dalo, bomo nekaj vina tudi stekleničili, čeprav to ni enostavno. Poleg tega mislimo prej ali slej tudi pripraviti lastne etikete. Kupili smo traktor, sode in potrebno opremo, uredili smo klet. Čaka nas delo v vinogradu; tega bo tokrat dosti, saj zadnja letina zaradi vlage in dežja ni bila najboljša.

### Katere vrste vina - in koliko - pridelujete?

V vinogradu imamo na področju med Doberdolum

in jezerom približno 800 trt malvazije in 1000 pinota in merlota, poleg tega pa še kabernet. Zemlji, kjer pridelujemo to grozdje, pravimo Doline. Veliko Doberdobcev prideluje sicer mešano vino, krasko in laško. Nam gre za to, da pridelujemo izrecno krasko vino.

Kot majhen vinogradnik opažam, da se ni lahko uveljaviti na tržišču. Letno pridelamo namreč kakih 18-20 hektolitrov. Na površini mojih vinogradov ni dovoljeno pridelati več kot toliko.

### Kaj lahko poveste o svoji osmici?

Osmico imamo v hiši sredi Doberdola že kakih petnajst let. Letos je bila odprta približno od začetka junija do polovice julija. Ljudje še kar prihajajo, ker vedo, da lahko najdejo kozarček dobrega vina; v glavnem so to iz Tržiča, Selca, sploh iz Laškega. To delamo predvsem zato, da imamo priložnost združevati ljudi, da v družbi pokramljamo, da lahko med sabo govorimo slovensko, saj je glede tega tudi pri nas vedno slabše... Poleg drugega pa z dohodki osmice seveda vsaj delno tudi krije stroške, ki jih imamo s pridelovanjem vina.

## O SKUPNEM DEŽELNEM GOSPODARSKEM PREDSTAVNIŠTVU

MARTIN DRUFOVKA

V ponedeljek, 7. julija, je bila na Slovenskem gospodarskem združenju seja predsedstva, ki jo je vodil predsednik Vito Primožič.

Razpravljalo se je o predlogu SDGZ o enotnem predstavništvu. Deželno predsedstvo SDGZ je vzelo na seji 12. junija na znanje vsebino sestanka, ki ga je imela ista komisija 3. junija letos v gostilni Primožič v Gorici in ki so se ga poleg članov komisije Igorja Conta (SDGZ), Benija Kosiča (SGZ Gorica) in Roberta Vidarja (SDGZ) udeležili še predsednika obeh združenj Vito Primožič (SGZ), Marino Pečenik (SDGZ) in član predsedstva SDGZ dr. Boris Siega.

Predsedstvo SDGZ podpira zamisel, da pride ob upoštevanju avtonomije ter spoštovanju obstoječih statutarov navodil posameznih organizacij do skupnega Deželnega gospodarskega predstavništva med SDGZ in SGZ Gorica, ki naj bo pristojno za usklajevanje skupnih dejavnosti na strateških področjih, ki so neenotnega interesa (odnosi s Slovenijo, sodelovanje sekcij, odnosi na deželni ravni z javnimi ustanovami...).

Deželno skupno predstavništvo naj bi spremljalo izvedbo skupnih dejavnosti na naštetih področjih, spodbujalo pobude in opredeljevalo smernice za enotno delovanje ter imelo povezovalno nalogo. Predstavništvo SDGZ predlaga, da bi bilo Deželno gospodarsko predstavništvo zaradi funkcionalnosti čim bolj ozko, in sicer, da bi bila njena sestava petčlanska: predsednika obeh

organizacij in po en predstavnik za SDGZ Trst, SGZ Gorica in za SDGZ Čedad. Predsedstvo SDGZ je na seji 7. julija razpravljalo o skupnem Deželnem predstavništvu. SGZ se v glavnem strinja s predlogom SDGZ glede skupnega Deželnega gospodarskega predstavništva z naslednjimi dopolnili: sestava predstavništva naj bi bila šestčlanska s tremi člani SDGZ in tremi SGZ (oba predsednika in 2 druga člana).

Na isti seji je sledilo poročilo delegacije gospodarskega predstavništva Državnega zbora Slovenije v tiskarni Grafica Goriziana. Odborniki so izrazili razočaranje, ker je bila delegacija zelo kratek čas prisotna na Goriškem (bili so tudi v Trstu in Vidmu); kazalo bi organizirati prihodnji tak obisk samo za Goriško.

Predsedstvo se je tudi dotaknilo delikatnega problema reorganizacije finančnih struktur za podporo podjetij (Friulia SpA, Mediocredito itd.) na ravni dežele Furlanije-Juljske krajine; zato je predsedstvo sklenilo, da aktivira skupno predstavništvo (SDGZ-SGZ), da intervenerira pri pristojnem deželnem odborništvu.

Ob koncu seje so odborniki sklenili, da združenje zaprosi predsednika Trgovinske zbornice dr. Enza Bevilacqua za sprejem, da ga seznanijo s stališčem v zvezi z novostmi glede pravne ureditve Trgovinske zbornice.

## V MARIBORU NAJVEČJA GOSPODARSKA KRIZA V SLOVENIJI

V Mariboru so v zadnjih letih sprejeli več načrtov za odpravo krize v gospodarstvu. V sredini osemdesetih let je nastal program *Maribor 2000*, na začetku 90. let pa so domači strokovnjaki ob pomoči ameriških izvedencev pripravili dolgoročno strategijo, imenovano *Maribor jutri*, za katero sta mestna vlada in slovenska vlada prispevali znatna sredstva. Ker v Mariboru niso nikoli imeli dovolj kapitala, znanja, sposobnosti in volje, da bi ju uresničili, sta oba programa ostala na papirju. Zdaj so strokovnjaki pripravili nov načrt za ozdravitev mariborskega gospodarstva, imenovali so ga *Globalna razvojna zasnova za Maribor*. Tamkajšnje gospodarske in socialne razmere so najslabše v Sloveniji. V Mariboru ima več kot 600 podjetij zaradi slabega poslovanja ali težav pri prodaji izdelkov blokirani žiro račun. Nad 16 tisoč je brezposelnih, tako da je brez dela vsak četrti aktivni prebivalec. Mariborsko gospodarstvo je l. 1988 dajalo delo in kruh 76 tisoč delavcem, danes pa je v njem zaposlenih manj kot 40 tisoč delavcev. Številne meščane zaradi tega pestijo hude socialne stiske. Okoli 15% družin v Mariboru živi v hudi revščini.

Avtorji novega načrta izhajajo iz pomembnosti strateške lege mesta, upoštevali so tudi možnosti razvoja kmetijstva in turizma, predvsem pa pripravljeno državo, da podpre pobude za premostitev krize v Mariboru. Slednja se kaže tudi v razmahu kriminala in t.i. mariborske mafije.

M.

14

ČETRTEK  
24. JULIJA  
1997

### Kako je sploh prišlo do te zamisli in kakšen je bil postopek za njeno uresničitev?

O vinu s kontroliranim poreklom smo razmišljali že v trenutku, ko smo kupili zemljo. Po očetovi smrti sem si želel imeti vsaj manjši vinograd in sem kupil kos zemlje pri jezeru. V času, ko sem oddal prošnjo za posaditev trt, so dajali dovoljenje samo za t.i. trte DOC, malvazijo ali refošk. Skupno imamo 6000 kvadratnih metrov zemlje, dve parceli po 3000. Prošnjo smo oddali na deželo; čakali smo 6 mesecev. Medtem sem naročil trte in našel t.i. istrsko malvazijo. Ko so trte obrodile, je prišla komisija pregledat, če razmere odgovarjajo temu, kar sem naznanil.

### Sedaj torej nimate samo trt, ampak tudi vino "s kontroliranim poreklom".

Šlo je za poseben postopek. Za to smo poslali prošnjo na Trgovinsko zbornico; ta je poslala izvedenca, ki je v naši kleti vzel vzorce vina in jih poslal v laboratorij. Tam vzorce pregledajo: če vino odgovarja značilnostim DOC, pošljejo dokumente s potrdilom, da

## SAMOSTOJNI POKLICI KMALU TUDI V DRUŽBENI OBLIKI?

Znano je, da je danes v Italiji opravljanje samostojnih poklicev v obliki osebnih ali kapitalističnih družb prepovedano. Izrecno ga prepoveduje drugi člen zakona št. 1815 iz l. 1939. Gre za prepoved, ki so jo uvedli v času fašistične vlade zaradi rasnih vzrokov (v družbah za izvajanje samostojnih poklicev so namreč videli nevarno pravno zaveso, za katero bi se lahko skrivali profesionalisti judovskega rodu) in so jo potem ohranili v civilnem zakoniku iz l. 1942 kot zaščito nujnega "osebnega" značaja nalog, ki jih mora opravljati, kdor se ukvarja s samostojnim poklicem. Edino pravno sredstvo, ki so se ga izvrševalci samostojnih poklicev doslej smeli posluževati,

da bi dosegli podobne cilje, so predstavljala združenja, za katerimi je večkrat stala neka družba za usluge, ki je posameznim članom združenja nudila potreben instrumentarij, organiziranost in osebje za navzven osebno izvajanje samostojnega poklica. V zadnjih letih je sodna praksa imela večkrat priložnost, da bi interpretirala normo, ki določa to prepoved. Pred tako izrecno in jasno določbo pa se je vedno izrekla za protizakonitost opravljanja samostojnih poklicev v družbeni obliki, z edino izjemo družb med inženirji, ker so npr. nove oblike dejavnosti *engineeringa* in *consultinga* izrazito interdisciplinarnega značaja in presejajo zgolj tehnične inženirske pristojnosti.

Parlament se te dni ukvarja prav z zakonom, v katerem je prisotna določba, ki izrecno prekljuje prepoved izvrševanja samostojnih poklicev v družbeni obliki. Senat ga je že odobril, manjka še soglasje poslanske zbornice, ki pa je po prvih napovedih zelo blizu.

DH

### IZLET NA RADGONSKI SEJEM

Kmečka zveza Trst-Gorica in Kmetijska zadruga Trst prirejata tridnevni izlet na radgonski sejem. Izlet bo od 25. do 27. avgusta t.l. Pot bo vodila po Avstriji, Madžarski in Sloveniji, kjer si bodo udeleženci lahko ogledali značilne kmetijske. Vse informacije lahko interesi dobijo na Kmečki zvezi v Trstu ali Gorici do konca meseca julija.

## ITALIJANSKO PRAVO

### MANJ DEŽELNEGA NADZORA NAD AKTI KRAJEVNIH UPRAV

DAMJAN HLEDE

Nadzor nad delovanjem krajevnih uprav je tema, ki ji je bila v zadnjih mesecih posvečena precejšnja pozornost v okviru debate o institucionalnih reformah in uvedbi večjega federalizma v naši državi. Vanjo je posegel zakon Bassanini II (št. 127/97) o upravni poenostavitvi. Temeljnim in okvirnim vprašanjem o novi ureditvi krajevnih uprav in o novih ravnovesjih v odnosu med njimi in centralno oblastjo pa bo posvečena parlamentarna debata o tekstu za spremembo drugega dela italijanske ustave, ki ga je izdelala dvodomna komisija za ustavne reforme.

Odstavki 31-47 člena 17 zakona 127/97 so posvečeni nadzoru nad zakonitostjo deželnih upravnih aktov s strani Državne nadzorne komisije in aktov krajevnih uprav s strani Deželnega nadzornega komiteja (Coreco). Kar se tiče prve

oblike nadzora, je sedaj določeno, da so podvrženi državnemu nadzoru o zakonitosti zgolj deželni pravilniki, z izjemo tistih, ki zadevajo organizacijsko, funkcijsko in računovodsko avtonomijo, in tisti večjega federalizma v naši državi. Vanjo je posegel zakon Bassanini II (št. 127/97) o upravni poenostavitvi. Temeljnim in okvirnim vprašanjem o novi ureditvi krajevnih uprav in o novih ravnovesjih v odnosu med njimi in centralno oblastjo pa bo posvečena parlamentarna debata o tekstu za spremembo drugega dela italijanske ustave, ki ga je izdelala dvodomna komisija za ustavne reforme.

Kar se tiče nadzora o zakonitosti aktov krajevnih uprav (občin in pokrajin), je zakon št. 127/97 prekladal člene 45, 46 in 48 zakona št. 142/90 o ureditvi krajevnih uprav. Doslej je veljalo pravilo, po katerem so podvržene nujnemu deželnemu nadzoru vse odločbe občinskih in pokrajinskih svetov in pa tiste, ki so jih sami sveti ali odbori na lastno iniciativo hoteli predložiti deželnemu nadzoru. Kar se tiče nujnega nadzora o zakonitosti, je zakon Bassanini uvedel

drastično redukcijo aktov, ki mu bodo odslej podvrženi, omejil ga je namreč zgolj na statute krajevnih uprav, pravilnike, ki so v pristojnosti sveta (razen tistih, ki zadevajo organizacijsko in računovodsko avtonomijo), letno in večletno bilanco ter njune variacije in nazadnje upravni obračun. Noben drug akt ne bo več podvržen nujnemu nadzoru (npr. teritorialni in urbanistični plani, konvencije med občinami ali med njimi in pokrajinskimi, ustanovitve ustanov in specialnih podjetij, koncesije javnih uslug, participacije krajevnih uprav v kapitalističnih družbah, nabava in odstop nepremičnin itd.) s posledično poenostavitvijo (predvsem časovno) vseh teh upravnih postopkov.

Ohranjena pa je možnost eventualnega nadzora na prošnjo samega odbora. Soroden tej funkciji je tudi predpis, ki določa, naj se znotraj deželnih nadzornih komitejev ustanovijo posvetovalni organi za krajevne uprave. Gre torej za neko preobrazbo teh nadzornih komitejev v posvetovalne.



INTERVJU / BRANKO LAKOVIČ

## KRIZA ZAMEJSKEGA GOSPODARSTVA VPLIVA NA MNOŽIČNOST NAŠEGA ŠPORTNEGA GIBANJA

ERIK DOLHAR

V soboto, 26. t.m., boš na prazniku ŠD Primorje na Proseku predstavil svoj zadnji trud, "Zbornik slovenskega športa v Italiji 1996/97". Bi nam lahko kaj več povedal o njegovi vsebini?

Upam, da bo tudi ta praktičen, kot je bil prvi. Moja želja je, verjetno precej ambiciozna, da bi vsaka naša slovenska družina imela ta zbornik, kajti v vsaki družini je vsaj en član, ki se ukvarja s športom, rekreacijo, pomaga pri športnem društvu ali je samo navijač kake športne ekipe. Tudi v tem zborniku sem skušal čim bolj sintetično zaobjeti naše športno gibanje, in to na raznih področjih, od tekmovalnega, rekreacijskega, šolskega športa pa do večjih športnih prireditev. Ena izmed novosti novega zbornika je ta, da so slike večje kot v prejšnjem, saj se vsi radi vidijo na slikah. Beseda je o športu v Beneški Sloveniji in letos tudi prvič v nemščini, kaj se dogaja z našimi rojaki v avstrijski Koroški.

Po lanski izdaji zbornika sem slišal tudi marsikatero kritiko, zakaj je v njem toliko skopih podatkov in statistik, premalo pa poročanja o posameznih dogodkih, prvenstvih, tekmovanjih, da primanjkuje anekdot itd. Poudaril bi, da je zbornik posebna vrsta dela, kjer ni prostora za daljše zgodbe ali opisovanja. Ko bi hotel opisati vse, kar se je v našem športu v tej sezoni zgodilo, bi verjetno potreboval več kot tisoč strani. Takega dela pa ne bi zmogel.

**Kakšno je trenutno stanje našega športa?**

Skoraj čudežno je, kako je naš šport še vedno izredno vitalen. Res je, v zadnji sezoni nismo imeli toliko uspehov kot leto prej, ko so naše ekipe kot za stavo napredovale v višje lige. Vseeno pa je bila naša prisotnost v vseh prvenstvih in v vseh športih skoraj enaka kot leto prej. Če sodimo uspešnost našega športa le po napredovanjih v višje lige ali po velikih posamičnih uspehih na državnem in mednarodnem merilu, potem je jasno, da letošnja sezona ni bila najboljša. V tej sezoni in sploh v zadnjih treh letih pa se naš šport (ali telesna kultura) vedno bolj usmerja v rekreacijsko dejavnost, kar je po mojem prav tako in še bolj pomembno za našo narodnostno skupnost. Res je, imeti ekipo ali posameznika, ki te častno predstavlja v deželi in celo v državi, je za vsako sredino in za našo skupnost zelo pomembno. Pomembno pa je tudi, da se naši "navadni športniki", starejši in mlajši, zbirajo v telovadnicah in na igriščih, da občujejo v materinem jeziku. In važno je, da je takih športnikov čimveč.

**Bi lahko vsaj približno ocenili, koliko ljudi se giblje okrog zamejskega športa?**

Že ko sem končal prvi zbornik, sem si tudi sam postavil to vprašanje in sem mislil prešteti vsa imena v knjigi, da bi vsaj približno vedel, koliko naših ljudi



Zgoraj avtor zbornika Branko Lakovič. Levo naslovna stran njegove zadnje knjige.

se je treba zahvaliti športnim delavcem, ki so prostovoljno, dan za dnem, opravili ogromno delo in uspeli premostiti vse težave, tudi gnotne. Kar je na nekaterih področjih žalostno propadlo, tega ne moremo trdit za športno dejavnost, pri čemer imajo največjo zaslugu prav ti športni delavci. Po mojem je že velikanski uspeh, da nismo izgubili niti ene tekme brez boja. Tekem v raznih prvenstvih pa je bilo na tisoče.

**Izkazalo se je torej, da velikih sponzorjev ni več ali jih je ostalo le bore malo. Kako torej biti kos vedno večjim stroškom, morda s skupino manjših podpornikov?**

Mislím, da je spet napočil čas, da si zastavimo vprašanje, zakaj in čemu se sploh kot slovenska skupnost v Italiji ukvarjamo s športom. Večjih sponzorjev, ki bi gnotno podpirali naše ekipe, v naši skupnosti skoraj ni in tudi ostale ekipe v deželi in celo v Italiji imajo enake težave. Če je sam tržaški košarkarski prvoligaš Genertel spoznal, da je treba najprej urediti finančno stanje v društvu, če sama Triesti-

na z izredno bogato tradicijo in s stadionom, ki ga premore le malokatero društvo v Italiji, nima dovolj finančne podpore in tava med tretjeligaši, potem je jasno, da je treba ubrati nove prijeme. Potrebno bo racionalizirati delo, človeške in materialne energije. Poleg iskanja manjših podpornikov je po mojem nujno, da se poišče sleherna možnost, kako poceniti delovanje, kot na primer združevanje moči, boljše izkoriščanje vadbenih prostorov, skupne prireditve itd. Tu bi se povrnili na vprašanje, zakaj gojimo šport. Če je naš cilj doseganje rezultatov za vsako ceno, potem moramo upreti vse svoje sile, da bodo določene ekipe ali posamezniki imeli najboljše pogoje za delo in da bodo lahko dosegali vrhunske rezultate. Če pa je naš cilj ta, da se s športom ukvarja čimveč naših ljudi, potem je tudi jasno, da moramo zasnovati tako naše delo, da damo tem ljudem čim boljše pogoje, da se v slovenskem okolju športno izživljajo. Osebnostem pristaš slednje izbire delovanja.

**Kako gledaš kot spremljevalec zamejskega športa na njegovo prihodnost oz. kam plove naš šport?**

Mislím, da trenutno preživljamo prehodno obdobje. Kot na drugih področjih so tudi časi "športnega buma" mimo. Naši športni delavci so to dejstvo kar hitro spoznali in so se še z večjo požrtvovalnostjo in vnemo lotili vsakdanjega dela, ki ga je v vsakem društvu ogromno. Mislím, da je prav v tem času še posebno aktualno vprašanje, zakaj se pravzaprav ukvarjamo s športom. Izbrati bomo morali med "rezultatom in množičnostjo", in to čimprej. Izbrana ne bo lahka, saj so mišljenja glede tega vprašanja deljena. Ko pomislim na hudo ekonomsko krizo, ki nas pesti, na velike težave z naraščanjem, na padec rojstev, zares ne morem biti velik optimist glede prihodnosti našega športa. Ko pa pomislim na eno izmed svojih številnih potovanj od Trsta do Gorice za zbiranje gradiva za zbornik, nisem tako črnogled. Če sem se na Opčinah ustavljal pri Aleksiju Guliču za balinanje, me je nekaj korakov dlje čakal s slikami predsednik Mladine Ennio Bogatec, v Križu pa Vesnin predsednik Franc Cattonar. Pohitel sem v Gorico, kjer sva se kar na cesti srečala z Vilijem Princičem, v telovadnici Olimpije z Andrejem Vogričem, v Kulturnem domu z Renco Pelessom. V Štandrežu je Gianfranco Vecchiato ravno kosil travo na igrišču, na Peči je bil turnir v malem nogometu. Nekaj metrov dlje je Tanja Peteani vadila svoje kotalkarice. Tudi v Doberdolu je predsednik Mladosti Dario Zanier urejal igrišče. Na polji domov sem se ustavljal še v krožku Primorja, kjer mi je Dario Sardoč izročil nekaj slik. Domov sem tako prišel kar pozno zvečer. Ko pomislim na vse to in da je to le delček vsega našega športnega delovanja, potem zares ni razloga za pesimizem; vsaj v bližnji prihodnosti ne.

HITRA HOJA

### FABIO RUZZIER SVETOVNI PRVAK!

Na svetovnem prvenstvu za veterane v Durbanu v Južni Afriki je lonjerski hitrohodec Fabio Ruzzier osvojil prvo mesto na razdalji 20 km v kategoriji tekmovalcev od 40. do 44. leta starosti. Ruzzier je bil v tej kategoriji med najstarejšimi (letnik 1953), kar še povečuje pomen njegovega podviga. V sredo je tekmoval še na 5 km, kjer pa imajo mlajši tekmovalci večjo prednost. Če bi ponovno zmagal, bi ponovil uspeh iz predlan-



skega svetovnega prvenstva na Japonskem, ko je osvojil zlato na obih razdaljah.

JADRANJE

### ARIANNA "LE" 5, V EVROPI, FURLANI NAJBOLJŠI "TOPOLINO"

Na evropskem prvenstvu v razredu evropa v Atenah se ni izteklo vse tako, kot smo na tistem pričakovali. Na regatnem polju pred Peloponezom je bila namreč naš glavni up zamejska olimpijka, sicer predstavnikarka barkovljanske Sirene Arianna Bogatec (na sliki), ki pa se je na koncu uvrstila na 5. mesto med ženskami. Bron si je takorekoč napravila šele v zadnji regati, ko je bila skromna 28. V Atenah je nastopil tudi njen klubski kolega Miran Guštin, ki je zasedel končno 66. mesto.

Razveseljive novice pa prihajajo iz tabora drugega zamejskega jadranskega kluba, Čupe, za katerega nastopa tudi mladi perspektivni Jaro Furlani. Jaro je namreč na vsedravnih regatah za Trofejo Topolino v razredu optimist v kraju Finale Ligure



(GE) osvojil prvo mesto. Konkurenca 99 jadrancev je bila zelo ostra, saj so nastopili najboljši jadranci razreda optimist v Italiji. Poleg Jara sta na Trofeji nastopili še Čupini jadralki Maja Sancin (19.) in Marina Piculin (69.), ki je prvič tekmovala na tako zahtevni regati.

KOŠARKA

### MARKO MILIČ PRVI SLOVENEK V NBA LIGI



20-letni 2 metra visoki Kranjčan, član slovenske reprezentance in ljubljanske Olimpije Marko Milič (na sliki) je v petek, 18. t.m., podpisal enoletno pogodbo z ameriškim profesionalnim klubom Philadelphia 76ers. Milič bo tako prvi Slovenec, ki bo nastopil v najmočnejši košarkarski ligi na svetu NBA, kar je cilj domala vsakega košarkarja, kar je Milič tudi potrdil in dodal: "Letos so se mi sanje uresničile in upam, da se bom v ZDA čim boljje znašel. Vem, da bo na začetku zelo težko, toda imam dovolj volje in upam tudi znanja, da bom uspel". Za to bo Milič prejel le "skromno" vsoto 250 tisoč dolarjev, kar je najnižja možna plača med ameriški profesionalci. Direktor ljubljanske Olimpije Radovan

Lorbek meni, da je Miličev odhod med profesionalce malce prezgoden, saj bi se lahko še kakšno leto kalil v Evropi in nato odšel.

ROKOMET

### KRAS V SLOVENSKI B2 LIGI

Krasova moška rokometna ekipa bo zaradi finančnih težav od 13. septembra nastopala v slovenski B2 ligi, ker so v italijanski C ligi gostovanja predolga in predraga. Kras je tako prva zamejska ekipa, ki bo igrala v slovenskem prvenstvu.

ROKANJE

### 4 PRVA MESTA ZA MLADINO

V nedeljo je kriška Mladina v Segusinu (BL) nastopila na 3. preizkušnji it. pokala in pobrala 4 prva mesta z najmlajšo Ano Košuta, začetnico Matejo Paulina, začetnikom Erosom Sullinjem in Enzom Cosserom (master 2).

OBVESTILO

ŠZ Jadran sporoča, da bo v četrtek, 31. t.m., občni zbor v Prosvetnem domu na Opčinah ob 20.30 v prvem sklicanju in ob 21. uri v drugem. Dnevni red: otvoritev, poročila, pozdravi gostov, diskusija, volitve, razno. Vabljeni!

DALJE NA 16. STRANI

HOKEJ NA ROLERJIH

### NA OPČINAH SLOVENSKO PRVENSTVO



Na ploščadi openskega Poleta je v soboto kar mrgolelo hokejistov, ki so čakali, da pridejo na vrsto v tekmah zadnjega kola slovenskega prvenstva hokeja na rolerjih. Za organizacijo tega turnirja so morali Poletovci odšteti kar lepo vsoto denarja zasebni slovenski zvezi hokeja na rolerjih, žal pa se njihovi pobudi ni odzvalo veliko domačih gledalcev. Škoda, saj je bila igra nadvse atraktivna (na sliki) predvsem po zaslugi slovenskih asov hokeja na ledu, med katerimi bi v prvi vrsti omenili 23-letnega ljubljana Jureta Vnučka, ki igra za slovenske prvake

iz Pirana. Prav Pirančani pa so morali v finalu položiti orožje pred Horjulom, ki si je s tesnim 4-3 zagotovil ta zadnji turnir pred finalnim obračunom v soboto na Jesenicah. Najboljši strelec je bil Jure Vnuč. Na Opčinah je nastopilo devet članskih in pet mladinskih ekip. Med mladinci so bili najboljši Bledolčniki, ki so v finalu premagali Roces Naklo z gladkim 4-0. O popularnosti tega novega športa v Sloveniji pričja samo podatek, da se s hokejem na rolerjih ukvarja kakih 300 ekip, v naših krajih pa se ta športna panoga še ni dokončno uveljavila.

ED



POLEMIKA

## ZŠSDI SPET NAPADA OLYMPIO

Izvršni odbor Združenja slovenskih športnih društev v Italiji je na svoji seji 15. t.m. med drugim obravnaval poročila o občnem zboru Športnega združenja Olympia, iz katerih izhaja ostrina, s katero je bivši predsednik Olympie obravnaval ZŠSDI. To nas močno čudi, saj je vsem znano, da je ZŠSDI povsem avtonomna organizacija, ki je vedno delovala v smislu združevanja vsega, kar je aktivnega na športnem področju, in je vedno zavračala kakršnokoli instrumentalizacijo. Zaradi tega je ZŠSDI član obbeh krovnih organizacij civilne družbe...

Glede zadnjega občnega zbora naše organizacije gre pristaniti, da so bile volitve povsem demokratične in transparentne ter da ni nihče, vsaj kar je nam znano, postavil nobene veta nad komerkoli... Še po-

sebnost pa smo se začudili nad idejo o možnosti ustanovitve nove organizacije, kar bi celotno športno gibanje pahnilo desetletja nazaj in mu povzročilo ogromno škodo... Pojavil se je celo sum, da je bil izstop Olympie iz ZŠSDI lahko le prvi korak nekega že pripravljene načrta... Odbor ZŠSDI je vedno deloval in deluje na osnovi sprejetih programskih dokumentov ter se zavzema za enotnost članstva; zato smo že na neposrednih razgovorih skušali prepričati staro vodstvo Olympie, da je njihov sklep preuranjen, in smo upali, da bodo svoje najavljene namere opustili. Ne vidimo, zakaj SZ Olympia ne bi bila polnopravna članica skupne športne družine, ki jo ZŠSDI predstavlja. Zato bomo v tej smeri nadaljevali v upanju in v želji v pozitivno rešitev.

- IZVRŠNI ODBOR ZŠSDI

## ODGOVOR OLYMPIE IZVRŠNEMU ODBORU ZŠSDI

Odbor Olympie je v četrtek, 17. t.m., med drugim preučil članek, ki ste ga posredovali tisku. V poročilu na OZ sem samo povedal svoje mnenje o zadevu, ki je v zamejstvu vsem znana.

1. Volitve na občnem zboru ZŠSDI-ja dne 13.3. so bile res demokratične in transparentne, predsedniški kandidat pa je pred OZ rekel, da sprejme to mesto samo pod pogojem, da bodo v izvršni odbor izvoljene določene osebe, kar predstavlja pravi veto.

2. Kako je mogoče, da je šel vaš funkcionar dva dni pred OZ vabiti predsednika Soče in mu povedal, da bosta izvoljena za Gorico Marko Lutman in Andrej Brisko? So bili Vaši kontrolni organi o tem dogodku obveščeni?

Kar se tiče našega izstopa iz ZŠSDI-ja, ponavljam, da ni bil prenapljen, in tudi vaš sum je popolnoma odveč, češ da je bilo že prej nekaj pripravljene in dogovorjene v našem društvu. Prav Vi ste dali povod, da smo začeli razmišljati o novem organu.

3. Zakaj se je ZŠSDI vključil šele pred dvema letoma v SSO? Kje je bilo vaše nestrankarsko in apolitično gledanje in delovanje skoraj 20 let?

4. Ali vsa vaša včlanjena društva vedo, da lahko dobijo za vsakega atleta, ki se udeleži priprave, nekaj finančne podpore? Tega nam ni nikdar nihče povedal.

O našem odstopu bi povedal, da lahko nekdo neko skupino zapusti, če se v njej dobro ne počuti. Naše članstvo vas malo briga, razen samo v člankih, ki jih posredujete tisku. Morda se bomo v prihodnosti srečali in bomo ob kozarcu briškega gotovo več dosegli kot s polemičnimi članki.

- BIVŠI PREDSEDNIK OLYMPIE  
SIMON KOMJANC

- POROČILO S POTOVANJA -

## IZLET NOVEGA GLASA NA SICILIJO (2)

MARCEL PETKOVŠEK



Palermo je bila vedno prestolnica te dežele in to se prav lepo pozna: ulice so široke, promet je živahen, ljudje kot v drugih velikih evropskih mestih.

Drugo jutro smo si ogledali nekaj zanimivosti mesta: več cerkev, Normansko palačo s čudovito dvorano, vso v dragocenih mozaikih, kočijo, ki nas je spomnila na ono iz Pepelke, drugo dvorano iz mozaikov v Monreale. Šli smo si ogledat tudi enega od mestnih trgov, kjer smo videli zanimive prizore. Popoldne smo si ogledali notranjost katedrale pri kapucinih, ki nam bo gotovo ostala v neizbrisnem spominu, in mestni vrt La Favorita. Šli smo tudi na goro San Pellegrino nad Palermo in prisostvovali maši v svetišču sv. Rozalije, ki je tudi palermska božja pot. V Palermo smo prenočili v hotelu sredi mesta.

Peti dan izleta smo odpotovali iz Palermo, si ogledali grški tempelj v Segesti (na sliki) in nato utrjeno mesto Erice, ki so ga zgradili Normani. To mesto ima veliko in lepo katedralo in je vse preprejeno z ozkimi ulicami, ki so ponekod tudi precej strme. Ima tudi lep, velik grad. Čudili smo se neobljudenosti mesta. Vodič nam je povedal, da ima tu vsaka hiša notranje dvorišče "patio", kjer poteka družinsko življenje. Tako so prebivalci večinoma doma in grejo na ulice, le ko je to nujno. Zapustili smo ta zanimiv kraj in se usmerili v Trapani. Nekje smo se ustavili ob obali in kdor je želel, se je lahko kopal. Drugi so imeli odmor v bližnji kavarni.

Popoldne smo si ogledali ostanke kartažanske ali punske ladje, nakar smo vozili proti Marsali, kjer smo imeli večerjo in prenočišče. Tisti večer smo se izletniki zbrali na dvorišču hotela in začeli peti slovenske narodne pesmi; te so donele v veselje vseh prisotnih. Razigrani smo se odpravili k nočnemu počitku.

Drugi dan smo šli v Selinunte, kjer smo si ogledali nekaj grških templjev, in nato v mesto Agrigento, kjer je po

vsem svetu znana dolina templjev. Mogočni so in so zahtevali mnogo truda in iznajdljivosti pri gradnji. Ko se je znočilo, nas je prijazen šofer peljal na nočni ogled templjev, ki so lepo razsvetljeni. Pogled nanje je vzbujal v nas posebne občutke in dal misliti o moči, iznajdljivosti, vztrajnosti in vdanosti človeka, ki se je v vseh časih trudil pokazati svojo vdanost bogovom s tem, da jim je delal v čast največje in najlepše zgradbe.

Tudi zadnji dan je bil bogat: po maši smo šli v kraj Piazza Armerina. Tu so ostanke, zlasti mozaiki, lepe, razkošne rimske vile. Točka je čudovito turistično opremljena. Obiskovalec lahko vidi pod sabo velike mozaike, ki predstavljajo domače, lovske in življenjske prizore. Prizori so neverjetno živi kot barvne fotografije. Mislim, da imajo malokje tako velike in lepe, dobro ohranjene mozaike. Kosilo smo imeli blizu malega jezera Pergusa. Nato smo se napotili proti mestu Enna, kjer smo si mislili ogledati grad. Bil pa je zaprt in nismo mogli izslediti čuvaja. Ob vhodu v mesto je zanimiv bronast kip suznja Ena, ki kaže pretirano verigo, ki mu vklepa zapestja. Ali se morda kraj imenuje po njem? Čas je bil, da se odpravimo na letališče v Catanio. Tam smo se poslovili od šoferja in vodiča ter se napotili v letališče.

Iskrena hvala za prijetne vtise pobudnikom izleta, duhovnikom, ki so nas spremljali in darovali maše, družbi IOT, ki je načrtovala izlet, vsem izletnikom, ki so morda molče prenašali težave dolge poti po Siciliji! Vsi, ki so mogoče imeli drugačno mnenje o tej deželi, so spoznali, da je tam vsaj tako kot drugod po Italiji. Med potjo smo tudi slišali, kako pomembno vlogo je imela literarna "sicilska šola" v razvoju italijanskega jezika in koliko pisateljev, ki jih pozna ves svet, se je rodilo na Siciliji, lepi mediteranski deželi, sedežu raznih kultur, ki so se tam vsestransko razvile in izkazale. Vse to smo imeli mi turisti priložnost spoznati.

KONEC

16

ČETRTEK  
24. JULIJA  
1997

ODBOJKA

## MATEJ ČERNIC NAJ BI IGRAL V A LIGI

Perspektivni odbojkar goriškega Vala Matej Černic (na sliki) se z državno mladinsko reprezentanco mudil v Braziliji, kjer se z vrstniki pripravlja na svetovno mladinsko odbojkarstvo prvenstvo, ki bo od 19. do 29. avgusta v Bahreinu. Medtem ko je očitno, da v mladi italijanski izbrani vrsti prevzema vodilno vlogo, pa njegova klubska prihodnost ni še jasno določena. Kaže, da se vedno bolj oddaljuje možnost, da bi Matej še eno leto branil barve Vala, saj bi želel takoj prestopiti k bolonjskemu prvotligašu Jeans Hatù, kjer ima možnost, da igra v standardni postavi, te priložnosti pa noče zamuditi. Pred kratkim je Černic ponovno zavrnil predlog vodstva OK Val, da bi še eno leto igral za njih v B1 ligi in se šele v prihodnji sezoni



preselil v Bologno. Valov podpredsednik Aleksander Corva pa je izjavil, da iz Bologne zaenkrat še niso prejeli nobene resne ponudbe za primerno odškodnino v primeru Matejevega prestopa.

ED

OBČNI ZBOR

## ŠD VESNA UKORENINJENA V KRIŠKO STVARNOST

ERIK DOLHAR

V petek, 18. t.m., je bil v dvorani Ljudskega doma v Križu zelo dobro obiskan občni zbor športnega društva Vesna (na sliki).



Predsednik Franc Cattonar je v svojem izčrpnem poročilu pregledal delovanje zadnjih dveh let društva, ki je globoko ukoreninjeno v vaško stvarnost. Še posebej se je zahvalil tistim, ki dan za dnem skrbijo za nogometno igrišče in slačilnice. Obžaloval je dejstvo, da Vesna še vedno pogreša majhno igrišče

za treninge, odbor pa si bo prizadeval, da bodo čimprej dogradili tribune. Pri Vesni se ukvarjajo pretežno z nogometom. V sezoni 1995/96 se je članska ekipa do zadnjih kol borila za napredovanje v višjo ligo, v naslednji sezoni pa je ekipa močeno pomladilo kar 9 novih igralcev. V teh dveh letih so pri Vesni obudili tudi mladinski sektor.

Tako v predsedniškem poročilu kot med razpravo je prišla na dan želja, da bi bilo nujno pomladiti tudi društveni odbor. Društveni finančni položaj je zadovoljiv, kar predstavlja skoraj izjemo v našem prostoru. Predsednik Cattonar se je zahvalil še igralcem, trenerjema Nonisu in Visentinu ter vsem odbornikom za vložen trud. Prisotni so soglasno sklenili, da se poviša cena vstopnine za prvenstvene tekme, odbor pa je pozval zveste navijače, naj bodo med navijanjem zmernejši, saj je morala Vesna v pretekli sezoni plačati precejšnje denarne kazni. Za trenerja članske ekipe je bil potrjen Moreno Nonis, medtem ko bo mladince treniral Antonio Delvecchio, tehnični direktor pa bo Paolo Soavi. Vesna bo kot lani priredila predprvenstveni turnir za Trofejo Ferrucci.

Na koncu je bil izvoljen novi odbor, ki ga odslej sestavljajo: predsednik Franc Cattonar, podpredsednika Carlo Cossutta in Silvio Bezin, tajnik Paolo Cattonar, blagajnik Dario Švab, odborniki: Davorin Cossutta, Danilo in Cesare Sulli, Boris Gruden, Luigi Candotti, Fabio Urlini.